

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

FORMANDENS BERETNING VED DET ORDINÆRE FÆLLESRÅDSMØDE

Torsdag den 6. oktober 2016

på A. P. Møller Skolen

FORMANDENS BERETNING VED DET ORDINÆRE FÆLLESRÅDSMØDE

Torsdag den 6. oktober 2016 på A. P. Møller Skolen

ved formand Udo Jessen

NY DIREKTØR BLEV ANSAT

I starten af skoleåret lykkedes det at finde en ny direktør for Dansk Skoleforening for Sydslesvig. Som bekendt faldt valget på Lars Kofoed-Jensen. Han tiltrådte med det nye år og i januar sagde vi så farvel til Anders Molt Ipsen på bedste Sydslesvigmaner med en fest som afspejlede vor danske mangfoldighed i Sydslesvig.

SAMRÅDSAFTALE FALDT PÅ PLADS

Efter en hel del tovtrækkeri blev den nye aftale for samspillet mellem de sydslesvigske foreninger i Samrådet gjort færdig og underskrevet. Vi håber, at den kan danne grundlaget for et konstruktivt samarbejde her i Sydslesvig i mange år frem, for der er ikke tvivl om, at vi gennem samarbejde når længst. Også når det gælder om at møde de fremtidige udfordringer, når bevillinger fra offentlige myndigheder kalder på effektiviseringer frem for udvidelser og mange nye mursten.

PERSONALEBOLIGER PÅ SILD ER BEVILLIGET

Men heldigvis har vi opnået tilskud til et af de steder, hvor nye mursten i allerhøjeste grad er tiltrængte. Jeg tænker her på de nye personaleboliger på Sild. Vi ser frem til at kunne tilbyde fremtidige medarbejdere på Sild gode muligheder for at have et godt familieliv på øen og for at indgå som de medspillere for mindretallet, som Skoleforeningens medarbejdere så ofte er.

SAMARBEJDE MED SDU

Skoleforeningen har sat sig sammen med SdU for at finde nogle gode samarbejdsmodeller omkring heldagsskole og fritidstilbud. Vort udgangspunkt er, at for vore børn og deres forældre er det ikke væsentligt hvem der leverer aktivitetstilbuddene. Vi skal gøre det så nemt som muligt at tilmelde sig den aktivitetspakke, man har behov for – og det har dannet grundlaget for et nyt samarbejde med SdUs Børne- og Ungdomshuse om denne opgave. Vi ser frem til nogle gode aktivitetstilbud for vore børn og et godt samarbejde med SdU.

BÆREDYGTIGE STRUKTURER

Med udmeldingen om, at Christianslyst var sat til salg, kom også en udmelding fra Danmark om at man skal se nøje på, hvordan vi udnytter de ressourcer, vi allerede har her i Sydslesvig. Her tænkte formanden for Sydslesvigudvalget, Kim Andersen, nok især på de mange bygninger mindretallets foreninger har rundt omkring i Sydslesvig. Men han tænkte også på de strukturer vi har til løsning af opgaverne i mindretallet. Både hvis man tænker på tværs af foreningerne og inden for foreningerne. Vi vil se på "udfordringen" sammen med de andre foreninger, men også internt må vi kigge på, om vi udnytter vore institutioner bedst og giver den pædagogiske kvalitet, som vi synes hører med til at kunne kalde os bæredygtige. Alt sammen naturligvis under hensyntagen til de helt særlige dimensioner, som kommer af at være for det danske mindretal.

LIGESTILLING BETYDER OGSÅ ...

I 2013 fik vi den officielle ligestilling med de tyske, offentlige institutioner. Det nyder vi godt af i mange sammenhænge. Vi kan især se godt samarbejde med kommunerne om nye dagtilbud, vi modtager støtte til den daglige drift fra landet, kredsene og kommunerne – ja, vi føler rent faktisk, at vi i hverdagen har opnået det, vi så længe stræbte efter: ligestilling.

Men vi har ikke selv helt leveret denne ligestilling. Vi har fx ikke tilpasset vor brugerbetaling til niveauet hos naboen, som vi nu ellers er ligestillet med. Det kan give store forklaringsproblemer, når fx vores vuggestue har en helt anden pris end naboen – det være sig højere eller lavere. Især det sidste kan få nogle kommuner til at skrupe på tilskuddene, fordi de naturligvis ikke vil give tilskud til, at vi kan underbyde de tyske institutioner. Det må vi kigge nærmere på. For der er også hensyn, som stadig skal tages når man skal køre langt for at vælge dansk. Men til foråret vil Fællesrådet få et oplæg til principbeslutning om ligestilling på hele brugerbetalingsområdet, så vi også leverer den ligestilling vi har krævet og så ofte henviser til.

PÆDAGOGISKE INDSATSOMRÅDER

For mig er det vigtigt, at vi husker, at Skoleforeningen handler om pædagogisk virksomhed. Derfor vil jeg inden mine hilsener og tak slutte af med at nævne nogle af de indsatsområder, vi i de kommende år vil holde fokus på.

Kontakten til Danmark er for Dansk Skoleforening naturligvis noget helt centralt. Derfor overrasker det ikke nogen, når vi nævner området – men det skal ses som et ønske om, at vi får en endnu mere systematisk tilgang til noget, som ellers nemt overlades lidt til tilfældigheder. Vi tror på at det gør en stor forskel for lysten til at lære og udvikle sproget at man kender nogen – helst jævnaldrende – der lever i sproget til hverdag. Vi skal gøre mere for at vore børn kommer i nærmere kontakt med jævnaldrende fra Danmark – for hvis vore børn udvikler deres dansk bliver de bedre i alle fag i skolen. Det skylder vi dem at gøre alt for og vi håber på jeres medvirken til, at vi kan blive bedre på dette område.

Digitaliseringen trænger sig på overalt, også i det tyske samfund, vi lever i. Men i pædagogisk sammenhæng er vi langt fra den danske virkelighed, vi også uddanner til. Det skal vi have udviklet en strategi for. En strategi, der på den ene side skaber handlinger i forhold til at skaffe det fornødne hardware og netværk og på den anden side inddrager digitale metoder der, hvor det giver bedre læring. Men blandt andet her kan vi bringe Danmark mere ind i vore institutioner for der er ikke grænser for, hvad man efterhånden kan tilgå den digitale vej. Og vi når nu en gang nok hurtigere ind til vore børn, hvis vi udnytter de platforme de lever deres liv på. Netop her ligger der også en dannelsesmæssig udfordring. De platforme, de lever deres liv på. Den sætning siger jo netop en hel masse om, at det moderne liv er meget anderledes end det liv vores skolegang skulle forberede os på. Den opgave må vi tage på os sammen med forældrene, for vi vil intet hellere end at skabe fundamentet for et godt liv gennem det man får med, ved at gå i vore institutioner – fra vuggestue til studenterhue.

Matematik er det sidste område, jeg vil nævne. Vore elever skal kunne regne den ud. Ikke sådan forstået at alle skal blive supermatematikere – men sådan, at de ikke kan manipuleres med og føres bag lyset, fordi alting med matematik bare er en sort boks. Det er pudsigt at så mange dannede mennesker taler om, hvor lidt matematik de har brug for, når vi samtidigt ved at matematik styrer mere af vores hverdag end nogensinde før. Vores mål skal være at det i fremtiden er et naturligt element for alle vore børn og unge at forholde sig til den matematik man møder i hverdagen og at vore elever ikke, som det i dag er tilfældet for en del af dem, vælger deres videre vej i livet ud fra, hvordan de bedst undgår matematik. At det er en god idé er jeg sikker på, at I også kan regne ud.

Denne beretning suppleres på Fællesrådsmødet af en mundtlig beretning med uddybende kommentarer og nogle nye punkter.

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

DIREKTIONENS BERETNING TIL DET ORDINÆRE FÆLLESRÅDSMØDE

Torsdag den 6. oktober 2016

på A. P. Møller Skolen

INDHOLD

Direktionens beretning til det ordinære Fællesrådsmøde.....	3
<i>ved direktør Lars Kofoed-Jensen</i>	
Dagtilbudsområdet	5
Skoleområdet.....	11
Gymnasieområdet.....	19
Kurser og pædagogiske arrangementer	21
IT i Skoleforeningen.....	23
Teknisk Afdeling	24
Skoleforeningens økonomi	27
Pædagogisk Psykologisk Rådgivning	29
<i>ved ledende skolepsykolog Mads Huse</i>	
Center for Undervisningsmidler, Indkøbskontoret og skolebibliotekerne	32
<i>ved centerleder skolekonsulent Claus Fischer</i>	
Rejsekontoret	35
<i>ved leder af Rejsekontoret, Sally Flindt-Hansen</i>	
Dansk Voksenundervisning i Sydslesvig	37
<i>ved dens konst. sekretær, Philipp Micha</i>	
Ladelund Ungdomsskole	39
<i>ved forstander Hans Jochimsen</i>	
Ungdomskollegiet.....	40
<i>ved forstander Allan Pedersen</i>	
Jaruplund Højskole	42
<i>ved forstander Karsten B. Dressø</i>	

DIREKTIONENS BERETNING TIL DET ORDINÆRE FÆLLESRÅDSMØDE

Torsdag den 6. oktober 2016 på A. P. Møller Skolen
ved direktør Lars Kofoed-Jensen

Af alle de følgende afsnit kan I læse om vore omfattende aktiviteter fra vuggestue til studenterhue – og der er heldigvis ikke noget der tyder på, at aktiviteterne bliver mindre i de kommende år. Jeg vil derfor koncentrere mig om nogle enkelte mere overordnede betragtninger.

På nuværende tidspunkt er det bekendt, at vi har måttet sætte nogle besparelser i søen – dels fordi udgifterne til sociale forsikringer og pensioner er stigende, og dels fordi det oprindelige budget byggede på en fremskrivningsgrad, som ikke blev realiseret. Besparelserne rammer først det skoleår, vi nu er gået i gang med – og alle skal vide, at det føles som sure besparelser, fordi det rammer områder, som ikke var luksus. Men på så kort sigt er mulighederne små, og vi har forsøgt at hente så mange råd som muligt. Fremadrettet håber vi at kunne skabe rum for klogere besparelser på en sådan måde, at der også bliver rum til og råd til udvikling af nye områder. For vores pædagogiske område har med mennesker at gøre – og derfor er udvikling altid påkrævet.

Overenskomstforhandlinger pågår nu – idet startskuddet først lød mod slutningen af skoleåret. Det er ingen hemmelighed, at Skoleforeningen kigger mod Danmark, også når vi taler om overenskomster – men derudover kan der ikke siges noget om pågående forhandlinger.

Personaleomkostninger udgør i runde tal 80 % af Skoleforeningens udgifter – sådan skal det også være i et system for børns opvækst og uddannelse – men vi kan ikke regne med at vore indtægter vokser i samme takt som vore udgifter. I årene fremover skal vi altså finde måder at tilpasse os, bl.a. ved at spare på administrative udgifter gennem digitalisering, kigge på, hvordan vi tilrettelægger det pædagogiske arbejde og skære ned på de udgifter som bygger på gamle vaner, men som ikke længere passer til nutidens behov.

Skoleforeningen vil gerne levere et sammenhængende uddannelsessystem, der på så dansk grundlag som muligt udfoldes ud fra de tyske spilleregler. Både i Danmark og Slesvig-Holsten fjerner man sig fra talkarakterer og går i retning af mere konstruktive evalueringsformer. Muligheden for at fastholde fokus på den enkeltes læring i nogle evalueringsskemaer, der både kan danne grundlag for den gode samtale med forældrene, kan vise vejen for eleven og kan hjælpe læreren i planlægningen af undervisningen hen over årene, er det vi håber på gennem et sæt fælles evalueringsskemaer. De første udkast har været i høring, og det er besluttet – ud fra de råd og kommentarer vi har fået – at lave en udviklingsfase på yderligere to år. Her vil vi arbejde på, at skemaerne retter sig mod de nye læreplaner som samtidigt udarbejdes. Vi vil også arbejde mod, at de indeholder tilstrækkeligt med delpunkter så vurderingen giver reel information, og endelig er vi meget opmærksomme på, at sproget skal målrettes vores elever og forældre – så kan vi have vejledninger til lærerne ved siden af, hvis det er nødvendigt.

Fremtidens udfordringer, herunder de tre indsatsområder som Styrelsen har lagt sig fast på, vil formanden sige lidt mere om i sin beretning. Her vil jeg blot nævne, at Skoleforeningen vil forsøge at inddrage så mange så muligt i at få en endnu bedre kontakt til Danmark – forstået som en kontakt, som Skoleforeningens børn og unge samt ansatte mærker mere systematisk i arbejdet med at formidle

sproget og kulturen. Vi skal også have udviklet en samlet strategi for hardware og netværk som den ene side – og pædagogisk it som den anden side af digitaliseringen. Endelig skal matematik tænkes helt fra de mindste og frem – det er ikke tænkt som et ”gymnasieprojekt”, mere som et dannelsesprojekt.

Tak for veludført arbejde til alle vore medarbejdere - tak for samarbejdet til de mange frivillige forældre jeg har mødt.

Tak for modtagelsen i Sydslesvig.

Jeg føler stadig, at jeg er kommet hjem – hvor mærkeligt det end lyder fra en rigsdansker som mig.

Dagtilbudsområdet

BØRNETAL I DAGINSTITUTIONERNE

Samlet børnetal i daginstitutionerne (årligt gennemsnit - for 2016 vises tallet fra juni måned):

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	juni 2016
1.756	1.806	1.871	1.972	2.049	2.074	2.088	2.088	2.115	2.376	2.442

Antallet af børn, der har været på Hjerpsted Feriekoloni, har siden 2006 udviklet sig på følgende måde:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
747	713	748	761	844	830	807	843	835	869	849

Den 1.9.2015 valgte børne- og skolefritidschef Birgit Messerschmidt at gå på pension efter 40 års tjeneste ved Skoleforeningen. Birgit var chef i mere end 20 år og motor i mange nye tiltag, men særligt hendes engagement i forhold til udviklingen og etableringen af hele vuggestueområdet har været signifikant.

Ny chef blev tidligere pædagogisk konsulent Petra von Oettingen, mens den tidligere leder af Egernførde Børnegruppe Linda Skrydstrup blev ny pædagogisk konsulent.

Som vi alle ved, vil personelle forandringer også altid medføre nogle strukturelle ændringer. Der blev flittigt flyttet rundt på kontorlandskabet i Stuhlsallé og i samme åndedræt også flyttet rundt på nogle arbejdsopgaver og kompetenceområder inden for denne del af forvaltningen.

Ordet dagtilbud er i Danmark den betegnelse, som dækker over flere forskellige institutionstyper, og med indførelse af vuggestuer har Skoleforeningen i mellemtiden også fået en del forskellige institutionstyper. Vi har således børnehaver, vuggestuer, daginstitutioner og en legestue, og overbegrebet for alle disse institutioner er nu dagtilbud. Samtidig har styrelsen ansat en dagtilbudschef, hvormed betegnelsen dagtilbud helt naturligt erstatter betegnelsen "Børne- og Skolefritid-". Vores ledere betegnes dermed nu som dagtilbudsledere og kontoret som Dagtilbudskontor.

BØRN I ALDEREN 0-3 ÅR

Vi kan fortsat iagttage et stort behov for etableringen af vuggestuepladser. Samtidig viser der sig dog også et stigende behov for pladser for børn over tre år. Vi skal sikre det barn, der går i vuggestuen og fylder tre, en plads i en børnehavegruppe, og netop det kan blive en kæmpe udfordring. Det gør det, fordi vuggestuebarnet ikke altid fylder tre år ved et børnehaveårsskifte, men – i sagens natur – mange gange også først midt på året. Enten må pladsen i børnehavegruppen holdes ledig i længere tid, eller også må barnet forblive op til nogle måneder i vuggestuegruppen, indtil en ledig børnehavegruppeplads bliver klar. Dette kan medføre lange ventelister for både vuggestuegrupper og børnehavegrupper.

LEDERNETVÆRKSGRUPPER UNDER UDVIKLING

For at videreudvikle dagtilbuddene som moderne udviklings-, dannelses- og læringsinstitutioner har vi både i 2015 og 2016 sat fokus på, hvordan rammebetingelserne for vores institutioner ser ud. Når vi i dag ser på de krav, som vores institutioner skal omsætte i praksis, bliver det på nogle områder tydeligt, at selve rammebetingelserne ikke længere står i relation til den virkelighed, som vores pædagoger og pædagogmedhjælpere står midt i. I dialog med dagtilbudslederne er vi derfor begyndt at kortlægge dagtilbuddenes praksis og sammenligne denne med administrationsgrundlaget og

institutionsstrukturen. Spørgsmål som "hvilke muligheder har vi for at understøtte børn med særlige behov?" eller "hvordan kan vi optimere forberedelsestiden for pædagogerne?" er blandt andet spørgsmål, der flittigt indgår i vores drøftelser. Kortlægningen fortsætter i hele 2016.

I foråret har vi desuden indledt en møderække med dagtilbuddets otte ledernetværk. Møderne erstatter årets medarbejdersamtaler, og tanken er at udvikle en fælles dialog om, hvordan forvaltningen og de enkelte dagtilbud bliver endnu bedre til at samarbejde med udgangspunkt i fælles emner og fælles udfordringer. Årets Pædagogiske Dage (med emnet "inklusion") blev derfor taget som anledning til, at netværksgrupperne ud fra egne handlemuligheder står for planlægningen af den første af konferencens to dage, ligesom grupperne leverer input til fællesdagen.

TRAS – SPROGET PÅ VEJ

Det supplerende sprogvurderingsmateriale "TRAS – sproget på vej", som blev udarbejdet sidste år, er blevet prøvekørt i i alt fire dagtilbud. Materialet gør det muligt for vores pædagoger at se mere målrettet på, hvordan barnets sproglige kompetence udvikles på to sprog. Sprogvurderingen viser således pædagogen, hvordan dansk og tysk dukker op i børns sætninger, og hvordan sprogene supplerer hinanden, hvormed det bliver synligt, hvor langt barnet er i dets aktuelle aktive sprogfase. Med disse resultater for øje kan pædagogen kvalificeret planlægge de næste skridt i forhold til sprogtiltagene. Sammen med sprogvejleder Helle Witt-Nommensen fra Hostrup Børnehave blev materialet præsenteret på en pædagogisk eftermiddag, hvor også prøvefasen og mange spørgsmål blev drøftet. Det blev endvidere understreget, at det er vigtigt at bruge Skoleforeningens sproglige handleplan til at guide vores børn i Sydslesvig målrettet igennem vores tosprogede univers.

MILEPÆLE KROP & BEVÆGELSE OG FORÆLDREFOLDER

"God motorik er ikke blot gode bevægelser, men også en forudsætning for selvtillid, et godt socialt liv – en god skolegang." Citatet stammer fra dagtilbudsleder Gisela Ahlbory, Oksevejens Børnehave, som er medlem af udvalget for indsatsområdet "krop & bevægelse".

Den nuværende »Idémappe til arbejdet med børns motoriske udvikling« blev vedtaget i år 2005.

Versionen indeholder overordnede mål og hensigter og byder ind med et stort udvalg af inspirationsmateriale. I den aktualiserede målformulering indgår ny faglig viden og erfaringer, som er blevet samlet gennem det intensive arbejde på indsatsområdet "krop & bevægelse" i dagtilbud. Forslaget byder blandt andet ind med ideer til at styrke børnenes bevægelse, leg og sanselighed og milepælene kan således bruges som et arbejdsredskab, der understøtter de voksne i en målrettet tilgang.

Milepælene har været i høringsfasen og indgik i drøftelser på mødet i Det Børnehavepædagogiske Råd. Både institutionerne og rådet har positivt givet udtryk for, at milepælene er blevet udvidet til også at omfatte mål for børn i alderen 0-3 år, og at de gældende mål er blevet uddybet.

FAMILY-APPEN

En helt ny app i dagtilbuddet skal understøtte det dokumenterede arbejde for og med børn. De seks dagtilbud, der har prøvekørt Family-appen, gav klart udtryk for, at software-programmet vil gøre administrationen nemmere i institutionen og skabe et tættere bånd til forældrene. Ved at bruge Family-appen skal pædagogerne blandt andet ikke længere hver morgen og eftermiddag sidde med logbøger og bogføre hvert enkelt barn manuelt. Registrering af børnenes tilstedeværelse er nemlig pligt, fordi vi derved sikrer de fornødne tilskud. Via appen tjekker børnene og forældre selv ind og ud, mens det pædagogiske personale er der til at tage imod. Kommunikationen kan således dreje sig om det enkelte barns trivsel og udvikling her og nu og flytter fokus fra mødetidspunkter og afhentningstider. Meningen er, at alle dagtilbud bliver koblet op til programmet og appen, som kan meget mere end registreringer.

KURSER FOR DAGTILBUD OG SFO'ER I 2015-2016

I kursusåret 2015-2016 har vi igen lagt vægt på et mangfoldigt tilbud af kurser til vores pædagogmedhjælpere og pædagoger med mere end 15 forskellige kurser og temadage. I år har vi taget særligt højde for arbejdet med overgange. Særligt overgangen fra dagtilbud til skole har været i fokus, men også forståelse for lærerne og pædagogernes faglighed. Den tidlige sprogudvikling, musikalske evner samt aktuelle ledelsesteorier og ledelsespraksis har ligeledes været højt prioriteret. Næsten alle kurser har været overbooket, hvilket viser os et vedvarende behov for relevant videreudvikling af hele efter- og videreuddannelsesområdet.

RUNDKREDS MED DE MINDSTE

32 medarbejdere, der arbejder med børn under tre, havde en inspirerende eftermiddag med tre pædagoger fra vores egne institutioner som aktive instruktører. Eftermiddagen satte fokus på rundkredsaktiviteter og den bagvedliggende pædagogik i forhold til børn i alderen 0-3 år. Via masser af sjove rundkredslege kom deltagerne rundt om faktasange, motoriske forløb, lege med ærteposers/rasler samt guitarspil og masser af dans og musik. Aktiviteterne blev fulgt op af teorier om den tidlige sprogtilegnelse, kropsbevidsthed og social træning, som samtidig gav svar på "Hvorfor vi gør som vi gør?".

OVERGANGEN MELLEM DAGTILBUD-SKOLE

Den 26. maj 2016 afholdt vi i år en pædagogisk eftermiddag med emnet "Overgangen mellem daginstitution-skole". Målet var, at førskolepædagoger og indskolingslærere fra samme distrikt fik muligheden for samarbejde i teams omkring afleverings- samt indskolingsforløb i forhold til førskolebørn.

Et af de forhold, der er afgørende for det gode samarbejde mellem dagtilbud og skole, er en fælles forståelse af barnets skoleparathed og skolens børneparathed. Målet var, at de enkelte teams i fællesskab skulle øve sig i at sætte de bedst mulige betingelser for et fremadrettet udviklende samarbejde. Eftermiddagen bestod således af videndeling i forhold til nye tiltag på førskoleområdet og i den fleksible indskoling. De nye mål for sprog og læsning på dagtilbud- og skoleområdet var samtidig den røde tråd, og der blev lagt op til en åben dialog omkring gensidige forventninger. Eftermiddagen var en berigelse for alle deltagere, og underviserne ser frem til at tilrettelægge en lignende eftermiddag i det kommende kursusår.

SUND KOST I DAGTILBUD

15 medarbejdere fra vores dagtilbud var på besøg i skolekøkkenet på Læk Danske Skole, hvor emnet var mad, og hvad den kan gøre ved din krop: God mad – sund krop – god dag! Kursisterne fik indblik i, hvordan blodsukkerbalancen kan forblive stabil i løbet af en hel børnehavedag. Der blev drøftet økologisk mad, og hvordan institutionen selv ser sit ansvar i forhold til "den gode mad". Der var tid til smagsprøver i lange baner, ligesom der blev videregivet gode forslag og tips i forhold til spændende opskrifter.

OPDAGENDE SKRIVNING – EN VEJ IND I LÆSNINGEN

Et fælleskursus for 25 lærere og pædagoger gav relevant indblik i, hvordan man motiverer børn til at skrive. Opdagende skrivning fremmer barnets motivation til at få lyst til skriftsproget og på den måde at tilegne sig skrive- og stavefærdigheder. Via børneskrivningen opdager barnet nemlig sammenhængen mellem bogstaver, lyde og ord. Barnet oplever, at bogstaver giver mening! Kurset indeholdt både teori og praksis omkring opdagende skrivning. Således stiftede kursisterne bekendtskab med teorien bag skrive- og læseudvikling i forhold til forskellige stadier samt literacy-pædagogik som baggrund for

opdagende skrivning. Med forskellige praksiseksempler fra førskolearbejdet blev der set på, hvordan opdagende skrivning virker i praksis. Kursisterne fik masser af ideer til selv at udvikle egen praksis med inddragelse af opdagende skrivning i førskolens hverdag og i forhold til undervisningen af skolens yngste klasser.

LEDERTALENTWORKSHOP

Vi oplever gang på gang, at mange nyansatte ledere bliver overraskede over, hvad lederjobbet indebærer i praksis. Denne overraskelse ville vi mindske ved at udbyde et workshop-forløb, som giver indblik i aktuelle ledelsesteorier og ledelsespraksis. Kurset var tilrettelagt som en vekselvirkning imellem korte oplæg, gruppe- og individuelt arbejde. Deltagergruppen bestod af både pædagoger og lærere, som igennem forløbet fik mulighed for at få indblik i og forståelse for lederens udfordringer og måder at imødekomme disse udfordringer på. Under hele forløbet blev deltagerne bedt om at reflektere over, hvordan ønsker og drømme står i relation til virkelighedens ledelsesudfordringer både i forhold til sig selv som kommende ledelsespersone og i forhold til at bedrive ledelse i hele organisationen. Deltagerne mødte desuden ledere og souschefer fra forskellige dagtilbud og fik mulighed for at høre om og diskutere overvejelser over og erfaringer med at gå fra at være medarbejder til at blive leder eller souschef.

MUSISK SAMSPIL MED BOYSENS MUSIKTIME

På dette kursus blev der arbejdet med forskellige muligheder for samspil med børnene i førskolen og indskolingen ud fra bogen "Så synger vi – Boysens Musiktime 3", som primært henvender sig til børn i førskolen og indskolingen. Kursisterne bestod af medarbejdere fra både dagtilbud og skole, som alle kunne øve sig i, hvordan et sjovt arbejde med sangtekster og tekstforståelse kan omsættes med børn, og hvordan fælles puls og rytmeforståelse – grundlaget for samspil – lykkes.

INDSATSOMRÅDET "SPROG OG LÆSNING"

De nye "Mål for sprog og læsning", der tager højde for børn i alderen 0-6 års sprogudvikling, er taget i brug og ligger tilgængeligt på Skoleforeningens hjemmeside. I forlængelse af arbejdet med de nye mål har vi også udarbejdet en helt ny form for førskolegruppeprøve, da den gamle gruppeprøve fra 2003 ikke længere var tidssvarende. Således har vores sprogvejleder i samarbejde med nogle pilotdagtilbud udarbejdet en gruppeprøve, som er blevet til en hel førskolekuffert.

FØRSKOLEKUFFERT

Førskolekufferten indeholder materialer til førskolearbejdet, som tages i brug i det sidste børnehaveår. Materialet kan bruges hele året i forhold til førskolegruppen og kan bruges både legende og i et målrettet arbejde med gruppen. Det vil sige, at pædagogen på den ene side bevidst og målrettet tilrettelægger læringsforløb på en sjov og udfordrende måde, mens materialet på den anden side indbyder til, at børnene kan sidde med deres kammerater og lege med de vedlagte spil som for eksempel forlydsbilledlotto, memory med rimord, memory med forlyde og fortællespil. Materialet kan løbende videreudvikles og er et inspirationsmateriale til førskolegruppens medarbejdere. Kufferten indeholder også et afleveringsskema, som medtages til afleveringssamtalerne mellem dagtilbud og skole. Skemaet og samtalen er med til at skabe en god og glidende overgang for hvert enkelt barn. Førskolekufferten blev taget i brug fra sommer 2016, så der kan arbejdes med det nye førskolemateriale i det kommende børnehaveår.

OVERGANGE

Vi arbejder løbende videre med at udvikle meningsfulde rammer, der skaber gode overgange fra både vuggestue til daginstitution og fra daginstitution til skole. "Førskolekufferten" og pædagogiske eftermiddage på tværs af hinandens fagområder er med til at optimere og forbedre overgangene. Årets emner inden for indsatsområdet har været "Indskolingsteamet", "Opdagende skrivning – literacy" og "Matematik i bevægelse."

KURSUS – FRA TRÆ TIL PAPIR

Dagtilbudslederen Christina Strunz-Ewel fra Lyksborg Børnehave gennemførte en spændende og meget kreativ formiddag med masser af træprojekter og fremstilling af eget papir. Træ er et særdeles velegnet kunstnerisk materiale til både enkelte og mere avancerede projekter. Desuden er træ et billigt råmateriale, som både findes i naturen eller kan fås gratis som rester i blandt andet byggemarkeder. Træarbejde kræver en god portion fingerfærdighed, en logisk matematisk tankegang, udholdenhed og koncentration. I fremstillingen af eget genbrugspapir blev der sat fokus på en eksperimenterende, undrende, sjov og kreativ kunstnerisk tankegang. Fordelt på to hold fik alle mulighed for at afprøve forskellige forslag og ideer til, hvordan og hvad der kan laves med børnene i indskolings- og SFO-alderen, hvor kun fantasien satte grænser.

KURSUS I BABYTEGN

30 medarbejdere fra vores vuggestuer havde en inspirerende eftermiddag med underviser og psykoterapeut Rikke Winckler, der var god til at formidle masser af hverdagseksempler på, hvordan børn benytter sig af tegn for at gøre sig forståelige. Eftermiddagen blev til et tilpas miks af formidling af viden om babytegn og sprogudvikling samt om mulige faldgruber og inspiration til, hvordan forældrene kan involvere sig. Underviser Rikke Winckler er en af pionererne inden for babytegn i Danmark og har arbejdet med babytegn siden 2005. Hun holder kurser, oplæg og foredrag for hundredevis af pædagoger, medhjælpere, sundhedsplejersker, talepædagoger, dagplejere og forældre.

NATURKURSUS – KOM IGEN MIN RÆV, SPÆTTE OG RÅDYR

En formiddag med børn i skoven skal være mange ting: Underholdende, lærerig og med masser af leg, interaktion og bevægelse. Og det blev det! 30 pædagoger og pædagogmedhjælpere fik lov til at afprøve naturaktiviteter og lade sig inspirere, mens de var helt "ægte" ude i det virkelige naturliv – nemlig i skoven. Efter formiddagen kunne alle deltagere med det samme anvende og omsætte forløbet med deres egen børnegruppe i hverdagen. En dejlig formiddag med masser af inspiration.

BASAL KONFLIKTHÅNDTERING I SFO'EN

De voksne i SFO'en skal dagligt forholde sig til både konflikter mellem børn og til konflikter mellem børn og sig selv som voksne. Vi kommer aldrig uden om konflikter, så udfordringen er, hvordan konflikter håndteres på en måde, der er hensigtsmæssig for alle konfliktparter. På kurset fik i alt 23 SFO-medarbejdere konkrete værktøjer til at håndtere basale konflikter i hverdagen. I samarbejde med UC Lillbælt har vi designet et rigtig spændende og meget relevant kursusforløb, hvor spørgsmålene "hvad er en konflikt?", "hvordan kan jeg forstå og bruge konflikter som positiv drivkraft i det daglige arbejde?" og "hvordan er jeg anerkendende i forhold til mig selv og andre?" blev belyst og drøftet nærmere med kursisterne. Medarbejderne skulle medbringe egne cases fra dagligdagen, som blev inddraget i undervisningen, ligesom de fik mulighed for – mellem kursusgangene – at afprøve dele fra kurset i egen praksis.

LEVENDE FORTÆLLINGER – MED DIALOG OG LEG

30 medarbejdere fra dagtilbudsområdet deltog i den uddannede skuespillerinde Mille Brinks kursus, der gav et indblik i, hvordan man kan bruge den levende fortælling i arbejdet med børns sprogudvikling. I workshopen med Mille fik deltagerne mulighed for at øve deres eget potentiale inden for skuespillet samt enkle redskaber til at fortælle en historie, så man får hele børnegruppen med uanset sprogligt niveau. ”Mille var rigtig god til at formidle. Det hele var super spændende, og jeg fik masser af inspiration og redskaber med hjem.” – Citat fra kursusevalueringen.

SKOLEOMRÅDET

SKOLERNES ELEVTAL

Ved det nye skoleårs begyndelse – opgjort pr. 1. september 2016 – var 5.703 elever indskrevet i de 45 danske skoler i Sydslesvig mod 5.717 elever ved sidste skoleårs begyndelse.

Indskolingstal

Ved begyndelsen af skoleåret 2016-2017 blev 548 børn indskolet i de danske skoler i Sydslesvig. Efterfølgende tabel viser tilgangen af nye elever på 1. klassetrin i de seneste 10 år:

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
566	559	502	596	594	534	586	533	539	548

Det samlede elevtal

Det samlede elevtal i skolerne har i perioden 2007-2016 udviklet sig på følgende måde (opgjort pr. 1. september):

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
5.636	5.670	5.566	5.636	5.668	5.675	5.738	5.715	5.717	5.703

Elevtallet pr. 1. september 2016 er næsten det samme som pr. 1. september 2014 og 2015.

Det gennemsnitlige elevtal for 2015 blev opgjort til 5.670. For kalenderåret 2016 siger vores prognose, at det gennemsnitlige elevtal vil ligge omkring 5.690, mens prognosen for kalenderåret 2017 siger, at det gennemsnitlige elevtal vil være ca. 5.697.

Antallet af nye elever i 1. klasse ved begyndelsen af skoleåret 2016-2017 er lidt højere end i 2015.

Som det ser ud lige nu, vil det gennemsnitlige elevtal stige lidt. Alt i alt vurderes, at elevtallet er stabilt.

Elevernes fordeling på forskellige klassetrin (pr. 1. september 2015)

1. klassetrin	557
2. klassetrin	587
3. klassetrin	557
4. klassetrin	487
5. klassetrin	512
6. klassetrin	621
7. årgang	464
8. årgang	495
9. årgang	491
10. årgang	356
11. årgang	245
12. årgang	225
13. årgang	220
I alt	5.717

SKOLERNES STØRRELSE

Skoler og antal klasser i skoleåret 2015-2016

Skoler med 1 klasse

Medelby Danske Skole, Vanderup Danske Skole, Vyk Danske Skole, Vestermølle Danske Skole

Skoler med 2 klasser

Hatlund-Langballe Danske Skole, Husby Danske Skole, Jaruplund Danske Skole, Kobbermølle Danske Skole, Satrup Danske Skole, Sørup Danske Skole, Vidingherreds Danske Skole, Risum Skole/Risem Schölj, Risby Danske Skole

Skoler med 3 klasser

Hanved Danske Skole, Kaj Munk-Skolen i Kappel, Skovlund-Valsbøl Danske Skole, Store Vi Danske Skole, Bøl-Strukstrup Danske Skole, Treja Danske Skole, Bavnehøj-Skolen, Nibøl Danske Skole, Askfelt Danske Skole

Skoler med 4 klasser

Uffe-Skolen, Vesterland-Kejtum Danske Skole, Ladelund Ungdomsskole

Skoler med 5 klasser

Trene-Skolen, Hans Helgesen-Skolen, Jernved Danske Skole

Skoler med 6 klasser

Oksevejens Skole, Lyksborg Danske Skole

Skoler med 7 klasser

Harreslev Danske Skole, Bredsted Danske Skole

Skole med 8 klasser

Duborg-Skolen (eksklusive 11.-13. årgang)

Skole med 9 klasser

Gottorp-Skolen

Skole med 10 klasser

Ejderskolen

Skoler med flere end 10 klasser

Hiort Lorenzen-Skolen	11 klasser
A. P. Møller Skolen (eksklusive 11.-13.	12 klasser
Sønder Brarup Danske Skole	12 klasser
Jens Jessen-Skolen i Flensborg	14 klasser
Cornelius Hansen-Skolen i Flensborg	14 klasser
Husum Danske Skole	15 klasser
Jes Kruse-Skolen	17 klasser
Jørgensby-Skolen	17 klasser

Læk Danske Skole
Gustav Johannsen-Skolen

17 klasser
19 klasser

Læseskub, skolepædagoger, inklusion, læringsgrupper, digital læring og fælles evaluering er blot nogle af de mange nye ord, som er blevet dagligdag på skoleområdet. De viser en skole i udvikling og et udvidet lærings- og undervisningsbegreb, som naturligt inddrager flere faggrupper i opgaveløsningen. Og dette er nødvendigt, når både fællesskabet skal styrkes, og der skal skabes meningsfulde fællesskaber for den enkelte. Skoleudviklingen sker i samarbejde med institutionerne og i forlængelse af indsatsstrategien "Styrk læringsmiljøerne og løft fagligheden i daginstitutioner og skoler". Strategien er for alvor blevet synlig på institutionerne og i Skoleforeningens virke i skoleåret 2015-2016.

KURSUSÅRET

Efter- og videreuddannelsen af vores pædagogiske personale sker fortsat flerstrengt. Flere og flere skoler gennemfører pædagogiske dage enten på egen skole eller i fællesskoledistriktet. Derudover kan målrettede kurser søges, mens pædagogiske dage udbydes centralt, ofte i CfU-regi, hvor der er åbent for deltagelse. Dertil kommer, at konsulentgruppen i stigende grad bliver opsøgt og inviteret af fagteams til faglig sparring på skoler eller i fællesskoledistrikter. Læs mere om konsulentgruppens arbejde som læringskonsulenter under for eksempel "Skolernes læsehandleplaner og "Faglig læsning – roadshow"". I skoleåret 2015-2016 har kursusåret fortsat haft fokus på faglighed, specialundervisning, læsning, evaluering og undervisningen i skolestarten for blot at nævne nogle eksempler fra den brede palet af tilbud.

På vores fælles lederkonference i februar arbejdede institutionslederne med emnet inklusion og især, hvordan de som ledere tager ledelsesudfordringen på sig i forhold til inklusionsopgaven. Her bidrog Ole Nielsen fra UCSYD og Bent Lund Madsen fra Inklusionsakademiet på en eksemplarisk og praksisnær måde med inspirerende oplæg. Oplæggene og dialogrunderne på tværs af ledelsesprofessionerne tog udgangspunkt i Skoleforeningens udkast til en inklusionspolitik.

Det store fag-faglige kursus, som kursusåret satsede på, var Pædagogisk Praksis – et kursus som består af en fælles del og fagmoduler. Undervisningsdifferentiering, synlig læring, inklusion og teamsamarbejde var her nogle af nøgleordene. Med reference til den nyeste forskning gav Lene Heckmann praksisnære redskaber til, hvordan man opbygger den gode time og differentierer undervisningen ved at synliggøre mål, progression og evaluering for eleverne, mens Søren Lohmann eksemplarisk inddrog Cooperative Learning-strukturer til at vise, hvordan man kan arbejde hjernevenligt og anerkendende i undervisningen og i lærerteams.

I de efterfølgende fagmoduler fik kursisterne lejlighed til at bruge redskaberne fra kurset i forbindelse med udarbejdelse, gennemførelse og fælles evaluering af deres egne undervisningsforløb med sparring og ideudveksling med kolleger og fagkonsulenter. I engelsk var det spændende at se, hvordan arbejdet med specielt mål, tjeklister, elevfeedback og evaluering kom omkring fx engelske klassikere, storyline-forløb om hotel i Skotland, filmen "Bend it like Beckham" og arbejdet med hobbies i samlæste klasser. Til det fælles afsluttende evalueringsmøde på Jaruplund Højskole viste Tatjana Pape-Appel fra Kobbermølle Danske Skole således, hvordan hendes samlæste 5.-6. klasser kunne målsætte og evaluere deres egen læring i arbejdet med "Animals".

FÆLLES EVALUERING

For at styrke Skoleforeningens evalueringskultur på de grundlæggende færdighedsområder, har vi igennem de sidste to år afprøvet og udviklet forskellige evalueringsredskaber og prøveordninger i dansk, tysk og matematik. Det har været vigtigt for os at finde passende prøver, som kan afdække nogle grundlæggende færdigheder hos eleven, og som samtidigt kan give den enkelte skole et indtryk af,

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

hvorledes de forskellige årgange og elever klarer sig inden for givne områder, og om der eventuelt skal sættes ind med en særlig indsats, eller om en særlig indsats har båret frugt.

I matematik har vi flyttet den obligatoriske prøve for alle 5. klasser ned til starten af 4. klassetrin. Den diagnostiske prøve i grundlæggende matematikfærdigheder giver den enkelte lærer et hurtigt overblik over den samlede klasse samt mulighed for at opdage, hvor enkelte elever har faglige vanskeligheder. Samtidig introducerede vi en frivillig prøve for 7. årgang, som en del lærere ligeledes benyttede sig af. De tidligere obligatoriske "gruppelæseprøver" i dansk på 2. til og med 5. klassetrin, har vi i skoleåret 2015-2016 udvidet med frivillige læseprøver fra 6. til og med 10. klasse i dansk. Derudover introducerede vi lignende læseprøver på tysk på samtlige klassetrin. De obligatoriske staveprøver på 5. årgang i dansk samt 4. årgang i tysk blev ligeledes udvidet til nu at omfatte staveprøver på alle årgange i dansk og tysk fra 3. klassetrin, som ligeledes kunne afprøves af interesserede skoler. Når læse- og stavefærdigheder måles på begge sprog, giver det os et mere nøjagtigt indblik i, hvordan elevernes sprogfærdighed spiller ind på disse færdigheder. Rigtig mange skoler valgte at benytte sig af tilbuddet og give tilbagemelding til fagkonsulenterne. Det har givet os et godt udgangspunkt for at vælge de rigtige evalueringsmaterialer til Skoleforeningens samlede fælles evaluering. At styrke evalueringskulturen handler dog ikke kun om at finde de rigtige prøver. Det væsentlige er, hvad vi bruger resultaterne til. På læsekoordinatorernes temaeftermiddag var hovedoverskriften således også "Fra evaluering til indsats" – netop for at understrege, at prøver ikke kan stå alene. Omdrejningspunktet var, hvordan man på elev-, klasse- og skoleniveau kan bruge prøveresultaterne fremadrettet i sin undervisning eller i planlægning af fælles indsatser på en skole. Derfor er det også vigtigt, at prøverne placeres i begyndelsen af skoleåret. På "kommune-niveau" kan prøverne give os et indblik i, hvordan det samlet set ser ud med de forskellige færdigheder i Skoleforeningen på et givet tidspunkt, og hvordan udviklingen har været i forhold til tidligere års evalueringer. Vores indsats på læseområdet skal gerne kunne afspejles i de kommende års læseresultater. Resultaterne og analyserne heraf giver os gode muligheder for at reagere hurtigt med for eksempel pædagogiske eftermiddage eller kurser.

SKOLERNES LÆSEHANDLEPLANER OG "FAGLIG LÆSNING – ROADSHOW"

En stor del af læseindsatsen har i første omgang primært omhandlet støtte til de elever, der har haft brug for lidt ekstra støtte i læseindlæringen, for eksempel i form af læseskubforløb. Læseskub blev introduceret på skolerne i skoleåret 2014-2015 og gennemføres nu på andet år af vores læseskublærere, som samtidig også fungerer som læsekoordinatorer på skolerne.

Læsekoordinatorerne kan også tilbyde forløb til mellemtrinselever samt udskolingselever, som har brug for et "løft" i deres læsefærdighed. Dette satte vi blandt andet fokus på til læsekoordinatorer eftermiddagen i november, hvor indsatser for mellemtrin og udskoling var på programmet. Her blev der for eksempel introduceret metoder til at arbejde med læseforståelse samt forøgelse af læsehastigheden.

Hvis læseindsatsen virkelig skal batte noget, er det ikke nok kun at sætte ind, "hvor det brænder på". Derfor satser vi på en bred forebyggende styrkelse af læsningen, som alle lærere tager del i. Som led i denne indsats trådte skolernes handleplaner for læsning i kraft i skoleåret 2015-2016. Her har den enkelte skole formuleret, hvordan der arbejdes på at styrke elevernes læsefærdigheder i *alle fag*. Planerne skulle godkendes af skolernes samarbejdsråd og træde i kraft med skoleårets start. De enkelte handleplaner kan ses på skolernes hjemmesider. Som gennemgående træk er der i planerne stillet skarpt på, hvordan læsefærdighederne på skolerne evalueres, og hvilke læsetiltag der sættes i værk for de enkelte elevgrupper. Team Læs har ydet "support" og givet feedback på processen og handleplanerne på de enkelte skoler, og handleplanerne ses som et dynamisk værktøj, der kan rettes til efter behov.

Skolernes læsehandleplan er et redskab for alle lærere på skolen. Ofte bruger vi udtrykket "vi er alle sproglærere", og da sprog og læsning er forankret i hinanden, kan man med rette også sige "vi er alle læselærere". For at styrke den enkelte lærers arbejde med læsning i fagene, arrangerede

konsulentgruppen under vejledning af Team Læs et pædagogisk arrangement om faglig læsning i de enkelte skoledistrikter. Baggrunden er, at den flersprogede elev oftest rimeligt hurtigt tilegner sig et passende "hverdagssprog", men at det kræver en ekstra indsats for vores elever at knække "fagsprogskoden" og dermed læse fagtekster hensigtsmæssigt. Næsten alle skoler tog imod dette tilbud, så i foråret 2016 tog konsulentkorpset rundt på syv centrale steder med det, der hurtigt blev døbt "Faglig læsning roadshow". Det tre timer lange program startede med et fælles oplæg om baggrunden for arbejdet med og en teoretisk forståelsesramme for faglig læsning samt en overordnet introduktion til faglige læsestrategier i fagene. Herefter havde den enkelte faglærer mulighed for at deltage i to forskellige workshoprunder, som de enkelte fagkonsulenter stod for. Her kunne matematiklærerne for eksempel få ideer til faglige læsestrategier i forbindelse med læsning af tekstopgaver, mens historielærerne kunne få indblik i læsestrategier og notatteknikker, som kan styrke de faglige læreprocesser i faget.

MÅL FOR SPROG OG LÆSNING

Skoleforeningens indsats på sprog- og læseområdet har som overordnet formål at styrke barnets kommunikative kompetence, det vil sige at sætte barnet i stand til aktivt at anvende tale- og skriftsproget funktionelt i mange forskellige sammenhænge personligt, fagligt og socialt. Sprog og læsning hænger således sammen; en god sproglig udvikling er en vigtig forudsætning for læseindlæringen, mens vi igennem læsning får udvidet vores ordforråd, som igen er en grundsten i sprogudviklingen.

Udvalget Sprog og Læsning har i efteråret 2016 været i gang med at revidere målene for sprog og læsning fra 2009. Derudover har vi udarbejdet helt nye mål for området 7. til og med 10. klassetrin, sådan at vi nu har et samlet værktøj med pejlemærker for elevens sprog- og læseudvikling fra 0 år til og med 10. klassetrin. Målene for skoleområdet har været til høring på skolerne i foråret 2016 og er i skrivende stund til høring i styrelsen.

SKEMATISKE ELEVUDTALELSER

Nye elevudtalelser – også kaldet skematiske karakterudtalelser for eleverne 1.-7. klassetrin – er blevet udarbejdet på baggrund af de eksisterende læseplaner for fagene og har været til høring i skolernes samarbejdsråd og pædagogiske råd. På Fællesrådsmødet i marts skulle Fællesrådet træffe afgørelse vedrørende brugen af de nye udtalelser fra skoleåret 2015-2016. Efter nogle gode indlæg på mødet blev det imidlertid besluttet at udsætte afgørelsen om de nye elevudtalelser, indtil der er klarhed over, hvilken karakterform, der fremover skal være den gældende for 5.-10. klasse, eller hvilken karakterform der fravælges, hvis Fællesrådet vedtager brugen af de nye elevudtalelser. Uafklaret var også holdningen til, hvorvidt det fremover skal være muligt at kombinere fagkarakterer med elevudtalelser.

Skolekontoret har modtaget mange positive tilbagemeldinger og konstruktive justeringsforslag fra høringsrunden. Enkelte tilbagemeldinger peger dog også på, at der ligger en formidlingsopgave i forhold til, hvordan de nye elevudtalelser skal forstås og aktivt bruges i dialogen mellem hjem og skole, lærer og elev og ikke mindst i de professionelle planlægnings- og evalueringsarbejde. Med baggrund i tilbagemeldingerne foreslog Skolekontoret styrelsen at udsætte afstemningen vedrørende brugen af de nye fælles elevudtalelser, indtil udviklingsarbejdet med nye læreplaner for fagene er afsluttet, hvilket styrelsen anbefalede. Der er således igangsat et nyt stort læreplansarbejde for alle fag, som forventes afsluttet i 2018.

Skolernes opfordres til at tage elevudtalelserne i brug allerede i det kommende skoleår, efter at redigeringsfasen efter høringsrunden er afsluttet. Dette vil således give ekstra input til udviklingsarbejdet. Indtil Fællesrådet træffer beslutning om fremtidig udtalelser- eller karakterform vil den nuværende karakterpraksis dog stadig være den gældende.

FÆLLESELEVRÅDET

Fælleselevrådet har haft et aktivt år med fire gode møder, hvor de har sat fokus på Skoleforeningens indsatsområder og ageret sparringsgruppe for den kommende store læsefestival, der gennemføres i Sydslesvig i foråret 2017. En overordnet mobilpolitik for Skoleforeningen har ligeledes været et stort emne. Fordi vi med en kommende IT-strategi slet ikke kan undvære brugen af forskellige devices i vores pædagogiske praksis, er fælleselevrådet i gang med at udvikle en slags kodeks for mobiltelefoner og sociale medier, så vi netop italesætter den enkelte brugers holdning, etik og adfærd uden at begrænse de mange muligheder, der ligger i brugen af nye medier.

SKOLEFRITIDSTILBUD

Med skoleåret 2015-2016 har Skoleforeningen endelig fået klarlagt grundstrukturen på skolefritidsområdet og samtidig udbygget samarbejdet med SdU's fritidstilbud. Skolefritidstilbuddet på skolerne er enten organiseret ved en SFO (skolefritidsordning) eller ved en HFO (heldagsskolefritidsordning). På grundskolerne er der SFO'er, mens der er HFO'er på fællesskolerne og de skoler, der har udstationerede fælleskoleklasser 7.- 8. klassetrin. Undtagelsen er Harreslev Danske Skole og Hiort Lorenzen-Skolen, der begge er grundskoler, men som har HFO'er. Forskellen mellem en SFO og en HFO ligger i fleksibiliteten i tilmeldingen og udbuddet af aktiviteter, mens det pædagogiske indhold i arbejdet er ens for begge tilbud. Begge ordninger er således med til at udvikle børne- og læringsmiljøerne på skolerne. I skoleåret 2015-2016 har gode konstruktive møder ført til, at Skoleforeningen sammen med SdU har udviklet pakkelløsninger vedrørende fritidstilbud lokale steder. I Harreslev og Egernførde har man derfor fravalgt at give separate tilbud til enten heldagsskolernes eller Børne- og Ungdomshusenes fritidstilbud. Nu foreligger der et samlet koncept, så familierne og børnene kan vælge en pakkelløsning i fritidstilbuddet, der matcher netop deres behov. Det har ført til et tættere samarbejde, hvor alle profiterer af hinandens faglighed, kultur og organisering. Ikke mindst brugerne vil dog komme til at profitere på sigt. De vil forhåbentlig lægge mærke til det positive udbytte af et udvidet og koordineret samarbejde mellem Skoleforeningen og SdU. Et produkt heraf er for eksempel "last minute"-ferieordningen, som børnene fleksibelt kan tilmelde sig til på Børne- og Ungdomshusene med start sommeren 2016. Flere pakkelløsninger i de øvrige byer venter lige om hjørnet.

I alt er der 26 SFO'er og 13 HFO'er:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SFO'er	23	27	27	27	27	29	30	31	26	26
Elever	520	602	665	704	690	732	781	780	717	761
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
HFO'er	3	3	3	4	4	4	4	12	12	13
Elever								54	288	284

Statistikken omfatter kun de elever, der er tilmeldt "Aktivitet og Læring (1. - 4. klasse)", som er en fritidsaktivitet for de yngste elever og svarer til SFO-tilbuddet

SKOLER MED SKOLEFRITIDSORDNINGER (SFO)

Flensborg by
Oksevejens Skole

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

Slesvig-Flensborg amt

Bøl-Strukstrup Danske Skole, Gottorp-Skolen i Slesvig, Hanved Danske Skole, Hatlund-Langballe Danske Skole, Husby Danske Skole, Jaruplund Danske Skole, Lyksborg Danske Skole, Medelby Danske Skole, Satrup Danske Skole, Skovlund-Valsbøl Danske Skole, Store Vi Danske Skole, Sørup Danske Skole, Treja Danske Skole, Trene-Skolen i Tarp og Vanderup Danske Skole

Nordfrisland amt

Bavnehøj-Skolen i Humtrup, Hans Helgesen-Skolen i Frederiksstad, Nibøl Danske Skole, Risum Skole/Risem Schölj, Uffe-Skolen i Tønning, Vidingherreds Danske Skole i Nykirke og Vyk Danske Skole

Rendsborg-Egernførde amt

Askfelt Danske Skole, Jernved Danske Skole i Dänischenhagen og Risby Danske Skole.

SKOLER MED HELDAGSSKOLEFRITIDSORDNINGER (HFO)**Flensborg by**

Cornelius Hansen-Skolen, Jens Jessen-Skolen, Gustav Johannsen-Skolen

Slesvig-Flensborg amt

A. P. Møller Skolen i Slesvig, Harreslev Danske Skole, Sønder Brarup Danske Skole og Hiort Lorenzen-Skolen i Slesvig

Nordfrisland amt

Bredsted Danske Skole, Husum Danske Skole, Læk Danske Skole og Vesterland-Kejtum Danske Skole

Rendsborg-Egernførde amt

Jes Kruse-Skolen i Egernførde og Ejderskolen i Rendsborg

Under planlægning

Oprettelsen af Duborg-Skolens HFO blev udskudt pga. ombygningsarbejdet på skolen.

FRIVILLIG MUSIK

Skoleforeningens frivillige musikundervisning styrker og danner basis for musikalsk udfoldelse ved skolens faste arrangementer samt i dagligdagen generelt.

Således er der et hav af optrædere til julefester, forårs- og sommerkoncerter, morgensange og i mange andre sammenhænge.

Endvidere foregår nogle af de aktiviteter, man arbejder frem mod i den frivillige musikundervisning, også på tværs af skolerne:

KORSTÆVNE

I alt godt 350 sangglade børn og unge fra sydslesvigske skolekor samledes til to korstævner i marts 2016. Instruktør Anders Davidsen, der til dagligt underviser på Hoptrup Efterskole, havde til begivenheden fundet sange inden for populærgenren. Hvert enkelt skolekor havde øvet sig på disse op til korstævnerne. Her blev sangene så "finpudset" for til sidst at blive præsenteret til en koncert.

SKURK

Skoleforeningens Underholdningsorkester (SKURK), der samles til deres prøver næsten hver måned i Tivoli-salen på den tidligere Christian Paulsen-Skolen, har blandt andet spillet koncerter til "Landesgartenschau" i Eutin samt afholdt sommerkoncert på A. P. Møller Skolen. Her var 250 begejstrede tilhørere vidner til en fremførelse af svære musikstykker som for eksempel Stravinskys "Le sacre du printemps".

KOR ER COOL

Et helt nyt initiativ, "Kor er Cool", samler sangglade elever fra 7.-13. årgang på tværs af skolerne. Korleder Frøya Gildberg afholder nogle øvetimer med de unge sangere med ca. to måneders mellemrum. Koret havde deres første optræden i forbindelse med SKURK's sommerkoncert på A. P. Møller Skolen.

SPIL DANSK

Et af de arrangementer, som mange børn og unge fra den frivillige musikundervisning øver til, er Spil Dansk Dagen. Her synges og spilles til morgensange, fællessangs- og samspilsarrangementer m.m. Skoleforeningen takker SSF og SdU for godt samarbejde omkring Spil Dansk Dagen.

DANSK SKOLEIDRÆT I SYDSLESVIG

Dansk Skoleidræt er en landsdækkende idrætsorganisation, der har en Sydslesvig-afdeling, Dansk Skoleidræt i Sydslesvig (DSIS). Organisationens overordnede mål er at fremme sundhed, læring og trivsel gennem idræt, leg og bevægelse for alle elever i skolen. Dette sker i tæt samarbejde med skolerne ved at tilbyde aktiviteter i skolens forskellige arenaer – det vil sige i undervisningen og i frikvartererne. DSIS gør det ud fra en grundlæggende tro på, at det er de gode oplevelser med fysisk aktivitet, der grundlægger de gode vaner. Og at det er det, der gør, at eleverne bliver i stand til at træffe sunde valg i livet – både i skolen og i fritiden, både i dag og i fremtiden.

I skoleåret 2015-2016 er der ved siden af de øvrige idrætsaktiviteter og lokale stævner på skolerne og i kredsene centralt blevet gennemført to store stævner under DSIS' ledelse og planlægning:

Finalestævnet i atletik og høvdingeboldturneringen med hold fra de seks forskellige kredse under DSIS. Årets vinderhold blev Lyksborg Danske Skole, som gik videre til finale i Danmark, hvor de blev danmarksmestre 2016. Tillykke til eleverne i Lyksborg. Hermed har Sydslesvig sat sig på toppen af dansk skoleidræt.

GYMNASIEOMRÅDET

STATISTISKE OPLYSNINGER

Ved skoleårets start 2016-2017 var der i alt 663 elever i gymnasieoverbygningen. Den lille tilbagegang på 10 elever i forhold til skoleåret 2015-2016 er udtryk for, at tilgangen til 11. årgang er faldet stærkt fra 249 elever i sidste skoleårs begyndelse til 227 elever i dette år (-9 %). På den anden side er tidligere års øgede tilgang synlig, således at 13. årgangs elevtal er ca. 8 % højere i år end sidste år. Alt i alt kan elevtallet på gymnasieområdet betragtes som stabilt.

Elevtal pr. 1. september 2016 (pr. 1. september 2015):

	11. årgang	12. årgang	13. årgang
Duborg-Skolen	113 (132)	125 (123)	116 (92)
A. P. Møller Skolen	114 (117)	106 (111)	89 (98)
I alt	227 (249)	231 (234)	205 (190)

I år kunne vi dimittere i alt 197 studenter mod 207 i fjor. I alt var der 109 (88) studenter fra A. P. Møller Skolen, mens der var 109 (98) fra Duborg-Skolen. (Sidste års tal i parentes.)

Optagelseskravene til gymnasiet har igennem en årrække været under forandring. Dette har tit medført vanskeligheder i forbindelse med tilbagevenden efter et efterskoleophold i Danmark. Vi er derfor særlig glade for, at det lykkedes at få en aftale på plads med undervisningsministeriet i Kiel, der sikrer, at en afgangsprøve fra hhv. 9. eller 10. klasse i Danmark nu sidestilles med en ESA eller MSA. Især i forbindelse med overgangen til profilgymnasiets 11. årgang er kravene til en dansk afslutning nu klart defineret, hvormed der er opnået en større retssikkerhed for elever og forældre.

I skoleåret 2015-16 er en lang række aktiviteter blevet videreført og nyudviklet på gymnasieområdet. Udover det daglige arbejde, som byder på mange højdepunkter for alle omkring de to skoler, skal arbejdet med at omsætte de nye "Fachanforderungen" til fagcurricula i gymnasiet fremhæves.

A. P. Møller Skolen har indgået en ny samarbejdsaftale med Buskerud and Vestfold University College i Norge omkring læreruddannelse og praktikophold på A. P. Møller Skolen. Særlige højdepunkter var en vinderfilm i Nospas filmkonkurrence og tre besøg, der på hver sin vis satte fokus på resultaterne af det daglige arbejde:

Den 5. oktober 2015 besøgte HKH Prinsesse Benedikte ledsaget af bl.a. den danske ambassadør i Berlin A. P. Møller Skolen. Her talte hun med en række elever om deres skolegang og mindretalstilværelse.

Dimissionsfesten for studenterårgangen 2016 på A. P. Møller Skolen blev den 7. juli markeret med bl.a. en festtale ved Danmarks ambassadør i Berlin, Friis Arne Petersen.

Den 13. juli 2016 fik 11. og 12. årgang på A. P. Møller Skolen besøg af den slesvig-holstenske ministerpræsident Torsten Albig, som under overskriften "Zukunft im Norden – Grenzenlose Möglichkeiten" diskuterede forventninger, ønsker og drømme om fremtidens Slesvig-Holsten med afsæt i elevernes særlige mindretalskompetencer.

Ved dette års dimissioner havde Grænseforeningens formand, Mette Bock, en fornem gave med til hver af årets dimittender, en højskolesangbog og et gavekort over 5000 kroner, som kan indløses til et tilskud til et ophold på en højskole i Sønderjylland eller i Jaruplund.

Mens man på Duborg-Skolen er gået i gang med forberedelserne til den omfattende ombygning, har man i år sat fokus på en række "inkluderende" initiativer, der har været iværksat gennem flere år og som er udtryk for den forandrede skolestruktur. Der kan fx nævnes: Brobygning mellem 10. og 11. klassetrin, elevmentorordning, læsevejleder for gymnasiet, udvidet samarbejde med skolepsykolog og Sundhedstjeneste, lektiehjælp og lektielæsningsprojekt.

Det seneste skud på stammen er, at man i skoleåret 2015/16 har ændret omfang af og indhold i flere af de møder, som klassens lærere holder om klasserne og undervisningen. Den pædagogiske dimension er kommet mere i fokus, og ledelsen deltager konsekvent i alle møderne. Det drejer sig om klasselærer-rådsmøder og gruppeudviklingssamtaler med lærerne, mens man til næste år vil fokusere på faggruppemøderne. På disse møder foregår en vidensudveksling om klasser og enkeltelever, der kan danne udgangspunkt for evt. hjælp til elever, der har behov derfor. Som forudsætning for disse ændringer er der også sket visse organisatoriske ændringer. Her kan nævnes indførelse af en klasselærerordning for alle klasser i profilgymnasiet, udvikling af profilteamsamarbejde, omfunktionering af ledelsen o.l.

Derudover har der været fokus på skolens internationalisering, som ikke blot skal forberede de unge mennesker til et liv i en globaliseret verden, men hvor det også er skolens ønske at styrke mindretalsaspektet i det internationale arbejde, fordi en styrkelse af mindretalsaspektet i det internationale arbejde vil bidrage til en styrkelse af skolens egne elever og læreres oplevelse af deres rolle i mindretallet.

KURSER OG PÆDAGOGISKE ARRANGEMENTER

Skoleforeningens kurser og pædagogiske arrangementer for pædagogmedhjælpere, pædagoger, lærere og magistre i skoleåret 2015-2016.

Kursusnavn	Timer	Deltagere
Dine spørgsmål rundt om madlavning	2	36
Genrepædagogik / sprogbasert undervisning	6	18
Opdagende skrivning - en vej ind i læsningen	4	23
Skolekorledelse	8	14
"Er du klædt på til at guide eleverne på nettet?" -søgning, læsning og kritisk opmærksomhed	3	21
Pædagogisk praksis i skolen - differentiering i fagene, 5. - 10. kl.	42	65
Futsal og speedminton/Crossfit i naturen	8	20
Sæt matematikken i bevægelse	3	27
Matematik i grundskolen	40	27
Grundkursus i almen specialundervisning	54	54
At skrive sig til læsning på tablet og pc	5	8
Naturfagsundervisning og tværfaglighed	15	11
Ledertalentworkshop	21	25
Musisk samspil med Boysens Musiktime	4,5	22
Diplomuddannelsen i ledelse (PD), modul 1 og 2	80,8	23
Dansk Skoleidræts udviklingskursus	16,5	67
Den vanskelige samtale	12	30
Kollegial supervision	7,5	19
De mange intelligenser	18	24
Videregående sprogkursus	42	25
Babytegn	3	35
Naturkursus: kom igen, ræv...	3,5	27
Levende fortællinger - med dialog og leg	4	29
Fra træ til papir	4,5	10
Basal konflikthåndtering i SFO	6	19
Pædagogiske Dage 2015 (Dagtilbud)	10	162
Pædagogiske Dage 2015 (Skoleområdet)	7	398
Dialogmøder for nyansatte lærere og pædagoger 2015	9,5	53
Dialogmøder for nyansatte lærere og pædagoger - sprog og kultur	23	55
Introduktionskursus for nyansatte pædagogmedhjælpere, modul 2 (Sprog og læsning)	24	16
Introduktionskursus for nyansatte pædagogmedhjælpere, modul 1	14	17

Førstehjælp - Basiskurser (4 kurser á 8 timer)	40
Førstehjælp - Vedligeholdelseskurser (5 kurser á 4 timer)	28
Førstehjælp - forår 2016 (8 kurser á 8 timer)	82
Faglig læsning (7 dage á 3 timer)	401

IT I SKOLEFORENINGEN

IT-Kontoret har 10 medarbejdere, der er ansvarlige for driften af Skoleforeningens IT-infrastruktur samt forvaltningens og daginstitutionernes IT-systemer. Desuden støtter IT-Kontoret skolerne i driften af deres pædagogiske IT-systemer. Kontoret giver endvidere brugersupport og vejledning ved tekniske problemer og hjælper til, når der skal findes IT-redskaber til løsning nye opgaver.

INFRASTRUKTUREN

Skoleforeningens interne og eksterne netværk videreudvikles løbende. Der er etableret et samarbejde med de andre sydslesvigske organisationers netværk, så det nu er muligt at udnytte hinandens resurser og kompetencer, hvad angår drift og service.

IT-Kontoret har i det sidste år været i tæt kontakt med forskellige professionelle udbydere for at få etableret hurtige internetforbindelser til institutionerne. Der er indgået en del foreløbige aftaler, indtil lysleder-bredbåndsforbindelser alle steder er en realitet. Målet er at få en fælles udbyder, der også skal stå for service på dette område.

De mobile enheder og WLAN på dagtilbudsområdet, som blev sat op i sidste år, kan nu udnyttes af personale og forældre til digital check-in, dokumentation og kommunikation.

SERVICE

Hvis der er brug for hjælp med IT-udstyr eller programmer, er der forskellige muligheder for at kontakte IT-Kontoret. Således kan man vælge mellem SOS (webbaseret support) og 555 (telefon-support). SOS bliver også brugt internt på kontoret for at dokumentere serviceanmodninger og for at kunne sende opgaven til en kollega. Desuden vokser vidensdatabasen, som dagligt bruges som hjælp til selvhjælp. Vi udvikler ligeledes forskellige vejledninger til vidensdatabasen, så brugerne også selv kan finde frem til hjælp.

Endvidere er der igen blevet etableret serviceaftaler mellem institutionerne og IT-Kontoret. Aftalerne skal sikre resursebehovet til IT-driften og skabe klarhed omkring ansvarsfordelingen for vedligeholdelse af IT-udstyret.

PERSPEKTIV

I samarbejde med Skoleforeningens andre afdelinger skal der etableres IT-støttede arbejdsprocesser og dokumenthåndtering.

Der arbejdes videre på at sikre en ukompliceret, men kontrolleret adgang til nettet, så medarbejdere, elever og gæster har mulighed for at anvende arbejdsredskaber inden for datalovgivningens rammer på uddannelsesområdet.

TEKNISK AFDELING

Teknisk Afdeling planlægger, koordinerer og udfører anlægs-, moderniserings- og istandsættelsesopgaver på Skoleforeningens bygninger.

Desuden koordinerer Teknisk Afdeling kørselsområdet og varetager arbejdsgiverfunktionen i forhold til det tekniske personale. Større arbejdsområder er ligeledes Skoleforeningens energiforsyning, forsikringer, eftersyn, rengøring og anskaffelse af inventar.

Bygningsmassen, der skal vedligeholdes, omfatter alle institutioner og øvrige bygninger.

STØRRE ANLÆGSOPGAVER

For at kunne omsætte skoleloven og omstrukturere hoved-, real- og gymnasieskoler til fællesskoler, har det været nødvendigt at etablere nye lokaler ved alle skoler med overbygning. Denne omstrukturering har været en stor udfordring for Teknisk Afdeling, der igennem flere år har brugt mange mandskabstimer på at udvikle og lede de mange store anlægsopgaver i forbindelse med udbygning til fællesskoler og heldagsskoler i Sydslesvig. I denne omstrukturering af alle vores skoler står vi foran den sidste del, nemlig ombygningen af Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg. Herefter vil der følge en omstrukturering, modernisering og sanering af de resterende skoler.

Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg

Byggefasen er i gang, og vi forventer at blive færdige med andet byggeafsnit i oktober 2016. Derefter starter vi med det tredje byggeafsnit.

Duborg-Skolen i Flensborg

Planlægningen af de enkelte områder og byggeafsnit er i gang og fortsætter. Vi står foran licitationen.

Helhedskonceptet Sild

Byggetilladelsen til dobbelthusene foreligger, og detailplanlægningen er i gang.

ETABLERING AF VUGGESTUER

Harreslev Vuggestue / Børnehave

Nybygning i Petersilienweg er i licitationsfasen nu og forventes færdig i 2017.

Ringvejens Vuggestue

Udvidelse I byggefasen er i gang og forventes færdig i 2016.

Nibøl Børnehave / Vuggestue

Byggeansøgningen til en nybygning på skolens grund er i forberedelse og forventes færdig i 2017.

Skovlund Børnehave / Vuggestue

Byggeansøgningen til en nybygning er i gang, og projektet skal være afsluttet i 2017.

Tarp Børnehave

En aldersintegreret gruppe er i forberedelse og forventes færdig i 2016.

Lyksborg Børnehave

En aldersintegreret gruppe er i forberedelse og forventes færdig i 2016.

Husum Børnehave

For at kunne realisere vuggestue II var man nødt til at ombygge en bygning på skolens grund fra Jebensweg til Klaus Groth-Str.

Der er gang i flere undersøgelser omkring etablering af vuggestuer i Hostrup Børnehave, Sørup Børnehave, Humtrup Børnehave og Kiel-Pris Børnehave. I henhold til disse undersøgelser har vi udarbejdet ansøgninger om tilskud til Hostrup Børnehave.

MYNDIGHEDSKRAV – BRANDSIKRING OG TEKNISKE INSTALLATIONER

Teknisk Afdeling er i gang med at forbedre de sikkerhedsmæssige forhold på følgende institutioner: Kobbermølle Danske Skole, Oksevejens Skole i Flensborg, Treja Danske Skole, Vesterland-Kejtum Danske Skole, Store Vi Danske Skole, Ladelund Ungdomsskole, Gottorp-Skolen i Slesvig og Ungdomskollegiet.

MILJØ- OG ENERGI

Teknisk Afdeling prøver løbende at forbedre de energimæssige forhold. Alle moderniseringer forholder sig således til den nyeste version af ENEC (Energieeinsparverordnung). Vi arbejder videre på muligheder for at etablere KWK-anlæg (Kraft-Wärme-Kopplung) og udvide vores biogastilslutninger, ligesom vi arbejder på at nedsætte vores CO₂-forbrug og resurseforbrug i det hele taget. I den forbindelse har vi udskiftet de konventionelle varmanlæg til biogasanlæg med vedvarende energi på to store institutioner. LED-belysning er ligeledes en del af regnestykket for Teknisk Afdeling. Således er belysningen i to idrætshaller blevet udskiftet til LED.

SALG AF BYGNINGER

Følgende bygninger står indtil videre til salg:

- Børnehavelederboligen i List
- Børnehaven i List

UDSATTE ANLÆGSOPGAVER OG NYE ANSØGNINGER

I begyndelsen af kalenderåret 2016 havde **16 børnehaver og 9 skoler** indsendt ansøgninger om anlægsopgaver for 2017.

PÅ DAGINSTITUTIONSOMRÅDET HAR FØLGENDE INSTITUTIONER SØGT:

Fjordvejens Børnehave i Flensborg (etablering af grupperum), Garding Børnehave (udvidelse), Humtrup Børnehave (oprettelse af vuggestue), Husby Børnehave (udvidelse med vuggestue), Kiel-Pris Børnehave (inddragelse af lejlighed), Kilseng Børnehave i Flensborg (udvidelse), Lyksborg Børnehave (nybygning af daginstitution), Læk Børnehave (udvidelse), Medelby (nybygning af daginstitution), Nibøl Børnehave (nybygning af daginstitution), Satrup (oprettelse af en daginstitution), Store Vi-Vanderup Børnehave (udvidelse af vuggestue), Sørup Børnehave (etablering af vuggestue), Tarp Børnehave (nybygning), Tarup Børnehave (inddragelse af lejlighed) og Ørsted Børnehave (nybygning ved Treja Danske Skole).

PÅ SKOLEOMRÅDET HAR FØLGENDE INSTITUTIONER SØGT:

Bavnehøj-Skolen (inddragelse af lejlighed), Jørgensby-Skolen (udvidelse af biblioteket til læringscenter), Jes Kruse-Skolen (tilbygning, renovering og sportshal), Medelby Danske Skole (tilbygning af pædagogisk

servicecenter), Oksevejens Skole i Flensborg (inddragelse af lejlighed), Nibøl Danske Skole (ombygning/udvidelse), Store Vi Danske Skole (udvidelse), Trene-Skolen (nybygning af Trenens Børneunivers) og Uffe-Skolen i Tønning (udvidelse).

SKOLEFORENINGENS ØKONOMI

REGNSKABSTAL FOR FINANSÅRET 2015

Det er femte regnskabsår, at Skoleforeningen følger den danske stats regnskabsregler. Årets regnskabstal er således fuldt sammenlignelige med 2014.

Statusopgørelsen pr. 31.12.2015 balancerer med 168.789.750 euro.

Årets resultat udviser et overskud på 564.000 euro, hvilket er tilfredsstillende og helt på niveau med ledelsens forventninger til budgettet.

Skoleforeningen har i 2015 fastholdt det prioriterede niveau for vedligeholdelse med større vedligeholdelses- og forbedringsarbejder. De største arbejder har i 2015 blandt andet berørt Oksevejens Skole, der har fået renoveret sine elinstallationer, Ladelund Ungdomsskole, som har fået nyt køkken samt tagrenovering på Mårkær Børnehave og Ungdomsskollegiet. Hertil kommer, at Skoleforeningen fortsat har igangværende initiativer på blandt andet dagtilbudsområdet, hvilket dels afspejler sig i de igangværende anlægsinvesteringer og dels i forøgelsen af antallet af Skoleforeningens årsværk og lønomkostninger.

Initiativerne på dagtilbudsområdet afspejler sig tillige på indtægtssiden, hvor indtægter fra dette område alene er forøget i 2015 i form af driftstilskud fra kommuner og kredse samt forældrebetaling. Tilslutningen på dagtilbudsområdet viser med al ønskelig tydelighed, at Skoleforeningen afdækker et reelt behov. Børnetallet er således forøget fra 2.088 i 2013 til 2.212 børn i 2015, hvilket svarer til en vækst på 10 %. Investeringen på dette område vil sikre et dansksproget tilbud til de yngste børn og på sigt være medvirkende til at sikre et stabilt optag i skolerne.

Tilskudssituationen fra Kiel er nogenlunde stabil. Således har Skoleforeningen opnået en højere grad af planlægningssikkerhed på grund af en indført ligestilling på skole- og kørselsområdet. Forud for 2017, hvor overgangsordningen ophører, har vi brug for en ekstra politisk indsats for at kunne bevare det nuværende tilskudsniveau. De danske tilskud baserer sig grundlæggende på en taxameterordning, hvilket betyder, at tilskuddets størrelse er afhængig af løn- og prisudviklingen i Danmark samt den konkrete udvikling af børne- og elevtallene i Sydslesvig. Der opereres dog med et loft over tilskuddets størrelse, hvormed der ikke er tale om en egentlig taxameterordning, men snarere om en elevgrundlagsberegning forud for tilskudstildeling.

Da børne- og elevtallet er nogenlunde stabilt, og da pris- og lønudviklingen er forholdsvis lav, må Skoleforeningen forvente, at de danske bevillinger vil være forholdsvis uændrede i de kommende år. Det kan dog ikke udelukkes helt, at bevillingerne fra Danmark rammes af besparelser i takt med de generelle danske sparetiltag inden for det offentlige, men i første omgang er Sydslesvigbevillingen ikke ramt.

I de senere år har flere elever ønsket at komme på et efterskoleophold i Danmark. Det har betydet en højere udgift, idet Skoleforeningen yder tilskud for hver elev, som ikke er dansk statsborger. På indtægtssiden gælder, at elever, der tager på efterskoleophold i Danmark, både reducerer det danske og det tyske tilskud, da eleverne hverken tæller med i de danske eller de slesvig-holstenske tilskud.

Med de forholdsvis begrænsede midler, der er til rådighed til anlæg og vedligeholdelse, er Skoleforeningen fortsat i gang med at gennemføre grundlæggende saneringer for at tilgodese myndighedskrav i en række daginstitutioner og skoler. Dette er et mangeårigt og omfattende arbejde,

da størstedelen af Skoleforeningens bygninger er fra begyndelsen af 1950'erne. Hvert år udarbejdes en prioriteringsliste, som danner basis for en omfattende plan over anlæg og vedligeholdelse af bygninger.

Med udgangen af 2015 opsagdes overenskomsterne med hovedparten af de pædagogiske medarbejdere, det vil sige pædagogerne, lærerne og gymnasielærerne. Samtidigt fratrådte Anders Molt Ipsen som direktør, mens Lars Kofoed-Jensen tiltrådte med starten af 2016. Der skal således forhandles en ny overenskomst på pædagog-, lærer- og gymnasielærerområdet. Direktørskiftet kan dog betyde, at overenskomstforhandlingerne først kommer i gang løbet af året.

PÆDAGOGISK PSYKOLOGISK RÅDGIVNING

ved ledende skolepsykolog Mads Huse

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) varetager og er med til at udvikle den specialpædagogiske- og skolepsykologiske bistand i forbindelse med børn og unge i daginstitutioner og skoler under Dansk Skoleforening for Sydslesvig.

PPR's væsentligste arbejdsfunktioner er gennem psykologiske og pædagogiske undersøgelser at beskrive børns behov og efterfølgende pege på muligheder for at afhjælpe eventuelle vanskeligheder. Det handler om elever med specifikke indlæringsvanskeligheder (læsning, retskrivning, matematik), elever med generelle indlæringsvanskeligheder "Förderschwerpunkt Lernen", elever med trivsels- og adfærdsproblematikker samt elever med særlige behov i øvrigt.

Endvidere samarbejder PPR også med Undervisningsministeriet i Kiel med hensyn til elever med læse- og skrivevanskeligheder (LRS) og "Sonderpädagogische Förderschwerpunkte", som for eksempel elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

Det er barnet/eleven, der er i centrum for PPR's arbejde. Således er de bedst mulige rammer og vilkår for barnets udvikling i et læringsmæssigt perspektiv udgangspunktet for den inkluderende indsats, hvor trivsel altid har højeste prioritet.

Skoler og daginstitutioner samt forældre kan henvende sig til PPR for at modtage rådgivning og vejledning. Desuden kan skoler og daginstitutioner indstille til PPR, hvor det angives, hvad der ønskes hjælp til.

I løbet af skoleåret 2015-2016 har PPR ansat en skolepsykolog i vikariat for hele skoleåret, hvilket i forbindelse med nyansættelse pr. 1. februar 2016 er blevet forlænget til og med skoleåret 2016-2017. Skolepsykolog Lone Flindt Lücke opsagde sin stilling ultimo oktober 2015, hvorefter skolepsykolog Henrik Eriksen blev ansat pr. 1. februar 2016. Med udgangen af dette skoleår har skolesocialarbejder Sabine Beister opsagt sin stilling, og der forventes ansat en ny skolesocialarbejder for Læk Danske Skole og Husum Danske Skole i Nordfrisland Amt pr. 1. november 2016.

STATISTIK

Skoleområdet

Inden for skoleområdet har der i skoleåret 2015-2016 været 217 nye indstillinger (244 i 2014-2015), hvoraf 109 (127 i 2014-2015) blev indstillet på grund af vanskeligheder i hovedfagene dansk, tysk og matematik. Antallet af anmodninger om kontrolundersøgelser af elever med faglige vanskeligheder var 244 (295 i 2014-2015).

Det samlede antal indstillinger til skolepsykologisk vurdering var i alt 461 (539 i 2014-2015).

Dagtilbudsområdet

Inden for dagtilbudsområdet har der i skoleåret 2015-2016 været 42 indstillinger (97 i 2014-2015). PPR foretager ikke længere skolemodenhedsundersøgelser (42 i skoleåret 2014-2015) af ikke skolepligtige børn, hvis forældre ønsker dem indskolet, da skolederen fra dette skoleår træffer afgørelsen i samråd med daginstitutionen.

AKTIVITETER

PPR har i foråret 2016 afholdt et grundkursus i almen specialundervisning på 54 timer på Jaruplund Højskole med i alt 57 deltagere. Kursets formål var efteruddannelse og opkvalificering af specialundervisningslærere. Kurset havde overskrifterne "systemisk tænkning i en pædagogisk praksis i specialundervisningen" ved Tacha Elung, "matematikvanskeligheder og arbejdshukommelse" ved Michael W. Andersen, "ordblindhed" ved Elisabeth Arnbak og "Lese-Rechtschreib-Schwäche" ved Dr. Wolfgang Fink. PPR's egne medarbejdere holdt oplæg omkring IK-testning, LRS og kompenserende støttemuligheder, AppWriter samt organisering og tilrettelæggelse af specialundervisning. Lærerne udarbejdede og afprøvede et individuelt forløb, hvor cafédrøftelser, erfaringsudveksling og sparring var en vigtig del i kursusforløbet.

Kurset afholdes igen i skoleåret 2016-2017.

SLP-samarbejdet (**S**kolesundhedsplejersker, **L**æger og **P**sykologer), hvor Dansk Sundhedstjeneste mødes med psykologer ved PPR om fælles emner, vægtes fortsat højt og er inspirerende for alle parter. PPR henviser elever med trivselsudfordringer til skolegang under ophold på Kystsanktoriet i Hjerting. Kystsanktoriet giver børn et tiltrængt pusterum fra dagligdagen, og her tilbydes børn fra det danske mindretal i Tyskland et 3-8 ugers ophold i sunde og harmoniske omgivelser med udgangspunkt i det enkelte barns behov for omsorg og udvikling. Skolesundhedstjenesten har i skoleåret 2015-2016 sendt 139 børn til Kystsanktoriet i Hjerting.

De tre skolesocialarbejdere, der er ansat ved PPR, arbejder ved i alt fem skoler i tre amter i Sydslesvig. Således er der skolesocialarbejdere ved Læk Danske Skole og Husum Danske Skole i Nordfrisland Amt, Jes Kruse-Skolen i Rendsborg-Egernfælde Amt samt Sønder Brarup Danske Skole og Hiort Lorenzen-Skolen i Slesvig-Flensborg Amt. Herudover er der skolesocialarbejdere ved seks skoler i Flensborg (Cornelius Hansen-Skolen, Gustav Johannsen-Skolen, Jens Jessen-Skolen, Jørgensby-Skolen samt fra dette skoleår Jens Jessen-Skolen og Duborg-Skolen); disse er dog ansat og lønnet af Flensborg By.

IT-KOMPENSERENDE HJÆLPEMIDLER FOR ELEVER MED LÆSE- OG STAVEVANSKELIGHEDER

Skoleforeningen indgik i juli 2015 en aftale med Wizkids om anvendelsen af AppWriter til alle elever. Denne aftale giver alle Skoleforeningens elever med læse- og skrivevanskeligheder mulighed for at anvende AppWriter i deres dagligdag, både i skole og i hjemmet, hvor tekster på dansk, tysk og engelsk kan blive læst højt.

I efteråret blev de årlige gruppelæseprøver for 2.-5. klasse gennemført. PPR fungerede som tovholder for læsekoordinatorerne, som afviklede prøverne og indtastede prøveresultaterne på Hogrefes skoleportal. Alle skoler modtog herefter en oversigt over Skoleforeningens samlede læseresultat, og vores konsulenter for specialundervisningen deltog efterfølgende i rådgivning og evaluering af læseresultaterne på en del af skolerne.

ELEVER MED SPECIFIKKE INDLÆRINGSVANSKELIGHEDER

Skoleforeningens skoler blev for skoleåret 2015-2016 samlet tildelt i alt 366 timer pr. uge til specialundervisning i ét eller flere af fagene dansk, tysk og matematik. Skoleforeningen har herudover samlet tildelt skolerne i alt 133 timer pr. uge til den forebyggende læseindsats.

På specialundervisningsområdet arbejder skolerne fortsat med individuelle handleplaner for hver specialundervisningselev. PPR ser brugen af dette værktøj som et vigtigt redskab i forbindelse med en målrettet specialundervisningsindsats i forhold til den enkelte elev.

ELEVER MED GENERELLE INDLÆRINGSVANSKELIGHEDER

I skoleåret 2015-2016 omfattede undervisningen af elever med generelle indlæringsvanskeligheder 209 elever fordelt på 9 skoler med læringsgrupper og på i alt 12 grund- og fællesskoler, her med status af inkluderede elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

Med konsulenten for undervisning af elever med generelle indlæringsvanskeligheder som tovholder har klasselærerne og kuratorerne fra de ni skoler med læringsgrupper planlagt tre arrangementer for 7.- 9. årgang i læringsgrupperne til et møde på BBZ i Slesvig, hvor også instruktørerne fra "Projekt Startklar" deltager.

Derudover blev følgende arrangementer afholdt i skoleåret 2015-2016: Kanotur for 7. klassetrin, dykning/klatring for 8. klassetrin og "Projekt Startklar" for 9. klassetrin.

Der gives tilskud til disse arrangementer fra både Skoleforeningen og det offentlige (Flensborg By og Kreds).

STATISTIK SKOLEÅRET 2015-2016

Elever med generelle indlæringsvanskeligheder

Skole	Antal elever	Antal klasser
Jørgensby-Skolen	44	5
Gustav Johannsen-Skolen	44	4
Ejderskolen	9	1
Gottorp-Skolen	16	2
Husum Danske Skole	18	2
Jes Kruse-Skolen	9	1
Læk Danske Skole	24	3
Sønder Brarup Danske Skole	13	2
Ladelund Ungdomsskole	11	1
I alt 12 grund- og fællesskoler, hvor eleverne inkluderes med egen elevplan.	21	
	I alt 209	

CENTER FOR UNDERVISNINGSMIDLER, INDKØBSKONTORET OG SKOLEBIBLIOTEKERNE

ved centerleder skolekonsulent Claus Fischer

Digitalisering af læremidler er højt prioriteret i Danmark. CfU i Sydslesvig har, i samarbejde med CFU'erne i Danmark, forberedt sig på denne udvikling og udbyder nu stadig flere digitale læremidler og værktøjer til integration af digitale tjenester i undervisningen.

CENTER FOR UNDERVISNINGSMIDLER (CFU)

Digitalisering er således et væsentligt indsatsområde for CfU. Forventningen er, at stadig flere læremidler vil overgå til kun at blive udbudt i digital form. Derfor arbejder vi i CFU-foreningen (sammenslutning af alle CFU'er) i fællesskab på at opbygge værktøjer, der kan bringe de digitale muligheder ind i undervisningen på en måde, så faglige og pædagogiske aspekter stadig er i centrum.

STREAMING

Som eksempel kan nævnes, at CfU gennem webportalen mitcfu.dk udbyder godt 23.500 TV-udsendelser, som kan streames til computer/projektor/smartboard på alle skoler og således vises direkte i undervisningen.

For at forøge det læringsmæssige udbytte udarbejdes der faglige/pædagogiske vejledninger til udvalgte TV-udsendelser. Disse vejledninger er direkte tilgængelige sammen med TV-udsendelserne. En lærer kan desuden under forberedelse af sin undervisning markere områder i en bestemt TV-udsendelse og derefter i klasseværelset straks klikke sig frem til disse markeringer. Dermed kan dele af TV-udsendelser indgå nemt og målrettet i et fagligt emne. Endvidere er det muligt for en lærer at booke en TV-udsendelse – også med eventuelle markeringer udarbejdet af underviseren – til enkelte elever eller klasser. På denne måde kan man via digitale medier som computere, tablets eller smartphones give eleverne adgang til streaming af TV-udsendelser hjemmefra eller på skolen.

E-BØGER

CfU udbyder 49 e-bogstitler i søge- og bookingsystemet mitcfu.dk. Enkelte skoler/klasser har gjort brug af dette tilbud, og foreløbig har der kun været gode erfaringer med denne nye måde at låne og læse skønlitteratur på. I fælles CFU-regi arbejdes der på at udvikle digitale værktøjer, der, som ved streaming, sætter fokus på faglige og pædagogiske aspekter ved undervisning med e-bøger.

KURSER I BRUG AF DE DIGITALE TILBUD

Alle skoler har et stående tilbud om at kombinerede afholdelse af et pædagogisk rådsmøde med et minikursus i brugen af CfU's digitale tilbud (mitcfu.dk). Indtil videre har 10 skoler med i alt 160 lærere afholdt et sådant møde/kursus på CfU.

STATISTIK

Antallet af streambare TV-udsendelser, fortrinsvis fra danske TV-kanaler, er siden sidste skoleår steget med 3.500 TV-udsendelser, så vi nu er oppe på de før nævnte 23.500 udsendelser. Den samlede bestand af øvrige materialer i distributionssamlingen (klassesæt og sammensatte materialer) er steget med ca. 3.000 eksemplarer siden sidste år og er nu på knap 56.000 eksemplarer. Den forholdsvis store stigning skyldes indkøb af ekstra læsekasser til støtte for Skoleforeningens indsatsområde omkring læsning.

Udlånet fra distributionssamlingen er som sidste år på knap 78.000 materialer fordelt på et lidt mindre antal bookinger, nemlig 6.517.

Mængden af materialer i informationssamlingen er forøget med knap 2.000 eksemplarer til nu 22.600 eksemplarer fordelt på 15.300 titler. Også udlånet er steget lidt i forhold til sidste skoleår, nemlig til 3.083 udlån.

INDKØBSKONTORET

På Indkøbskontoret har man i 2015-2016 færdigudviklet og implementeret et online-system til dokumentation af indkøb af inventar. Systemet har til formål at hjælpe Skoleforeningens institutioner med at følge reglerne for offentlige institutioners indkøb og sikre, at den nødvendige dokumentation for disse indkøb fastholdes.

Et andet online-system – bogbestillingsprogrammet – som anvendes af alle Skoleforeningens institutioner ved bestilling af bøger og undervisningsmaterialer, er blevet opdateret. Fremover bliver det mere sikkert og frem for alt mere brugervenligt at håndtere de mange bestillinger, som gennem online-systemet ledes videre til Indkøbskontoret.

STATISTIK

I 2015-2016 har Indkøbskontoret håndteret godt 4.300 bestillinger af ca. 90.000 bøger/undervisningsmaterialer. Der er indkøbt og fordelt godt 18.600 test og prøver til evalueringsindsatsen på skolerne. Gennem Netbutikken har Indkøbskontoret modtaget og ekspederet 6.800 bestillinger af ca. 92.000 enkeltprodukter. Netbutikken udbyder 1.500 forskellige varer, hvoraf de 380 mest bestilte varer haves på lager, mens resten rekvireres hos diverse leverandører efter behov.

SKOLEBIBLIOTEKERNE

Hvert år tilbydes skolerne gennem skolebibliotekerne en lang række arrangementer, der i 2015-2016 var følgende:

- Fantasi-novelle-konkurrence: To sydslesvigske elev-noveller indgik i novelle-konkurrencen på Herlufsholm Fantasy Bogmesse. Et nyt initiativ, som skal være med til at fremme skrivelysten blandt børn og unge.
- Smart Parat Svar: Elever fra Harreslev Danske Skole kom i finalen i Danmark og var meget tæt på at vinde. Konkurrencen blev dækket af TV-Syd, der viser et indslag om eleverne fra Sydslesvig via følgende link: http://www.tvsyd.dk/nyheder/07-01-2016/1930/dansk-skole-i-sydslesvig-skal-til-regionsfinalen-0?v=0_sw5qzfie
- Stormester i oplæsning: Sydslesvig havde igen en dygtig elev med til finalen, der blev afholdt på Vejle Bibliotek.
- HC Andersen-oplæsningskonkurrence: Konkurrencen er for elever på 7. klassetrin. Her var Sydslesvig også repræsenteret med en dygtig oplæser ved finalen i "Fyrtøjet" i Odense.
- LæseRaketten: En gratis bog, som indeholder skønlitterære tekster skrevet af kendte børnebogsforfattere samt portrætter af børn i et afrikansk eller latinamerikansk land. Bogen tilbydes til alle elever i grundskolen.
- BUSTER på farten: BUSTER har udviklet sig til et meget stort arrangement, hvor skolerne tilbydes børne- og ungdomsfilm af høj kvalitet med tilhørende undervisningsmaterialer. I 2015-2016, hvor også biografen i Rendsborg kom med, deltog 66 % af alle grundskoler i BUSTER på farten. Deltagerantallet steg til i alt 2.597 fordelt på biografer i Flensborg (1.366), Husum (415), Rendsborg (342) og Slesvig (474). I 2016-2017 er der planer om at udvide BUSTER til også at omfatte 7. og 8. klasse. Buster på farten blev også i 2015-2016 gennemført med velvillig støtte fra Slesvigsk Samfund.

UDSTILLINGER

Efter at CfU er flyttet til Christian Paulsen-Skolen har vi fået plads til at arrangere udstillinger. I 2015-2016 var vi så heldige at kunne vise en udstilling med originale iranske børnebogsillustrationer, som også er blevet vist på danske kunstmuseer. Desuden har en af Skoleforeningens IT-medarbejdere haft en udstilling af egne fotografier fra blandt andet det berømte Old Library, Trinity College i Dublin, ligesom Lyksborg Danske Børnehaven har udstillet dinosaurer-billeder samt billeder med astronomiske motiver.

STATISTIK

Som det ses i nedenstående tabel, er der en positiv udvikling i antallet af udlån fra skolebibliotekerne, idet det samlede udlån på skolebibliotekerne er steget med 8 % fra 2014 til 2015.

Kalenderår	2014	2015	Forandring
Antal udlån, alle skolebiblioteker	249.504	268.700	8 %

PERSONALE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Ved afslutningen af skoleåret 2015-2016 gik CfU's souschef, skolekonsulent for it og fysik/kemi og datasikkerhedsrepræsentant Hans-Christian Christiansen, på pension efter 38 års tjeneste ved Skoleforeningen. Mange tak til Hans-Christian for den store indsats for såvel CfU som på de øvrige arbejdsområder.

Ved begyndelsen af skoleåret 2015-2016 blev pædagogisk konsulent Linda Skrydstrup CfU's nye samarbejdspartner i forhold til CfU's dagtilbudssamling efter Petra von Oettingens udnævnelse til dagtilbudschef. Mange tak til Petra von Oettingen for et godt samarbejde og velkommen til Linda Skrydstrup som ny samarbejdspartner.

REJSEKONTORET

ved leder af Rejsekontoret, Sally Flindt-Hansen

EFTERSKOLEOPHOLD

Det var nærmest perfekt timing. Dagen inden arrangementet "Efterskolernes dag i Sydslesvig" resulterede forhandlinger mellem Skoleforeningen og Uddannelsesministeriet i Kiel i nogle klart definerede retningslinjer omkring genindplacering i Sydslesvig efter 10. klasses ophold på en efterskole – til stor glæde for alle, som overvejer et efterskoleophold i 10. klasse. Skoleforeningen giver økonomisk støtte til efterskoleophold og ønsker at gøre selve ansøgningsprocessen mere gennemskuelig. I det forgange år er hjemmesiden derfor blevet gået efter i sømmene. Efter ønske fra forældre og andre brugere af hjemmesiden, som søger information om efterskoleophold og støttemuligheder, er der således blevet tilføjet en del relevante informationer, ligesom retningslinjer, ansøgningsskema og tabel over støttesatser er blevet mere overskuelige og forståelige. I skoleåret 2015-2016 har 35 elever fra Sydslesvig være elever på en efterskole i Danmark. I skrivende stund er 46 elever fra Sydslesvig tilmeldt en efterskole i skoleåret 2016-2017. <http://www.skoleforeningen.org/efterskole>.

GODT SAMARBEJDE

Vi takker for det gode og vigtige samarbejde med Grænseforeningen og Efterskoleforeningen, som begge har stor interesse i efterskoleophold for unge sydslesvigere. Sammen har vi nytænkt "Efterskolernes dag i Sydslesvig", som i februar 2017 vil finde sted i en let forandret udgave, nemlig i form af en "Rejsemesse", som ikke kun præsenterer efterskoler, men også sønderjyske højskoler samt alle Skoleforeningens andre rejsetilbud (sommerferieophold, Vesterled og uge 45-47). Vi håber, at mange familier vil støtte op om dagen, som således ikke kun har noget af byde på for potentielle efterskolelever, men også for yngre eller ældre søskende. Hold øje med Skoleforeningens hjemmeside!

LEJRSKOLERNE RENDBJERG OG VESTERLED SAMT HJERPSTED FRIEKOLONI

I skoleåret 2015-2016 har der været omkring 650 elever på Rendbjerg og 643 elever på Vesterled. Til skoleåret 2016-2017 er der stadig en del ledige pladser på lejrskolerne, som vi håber at få fyldt op. Som en hjælp til de lærere og pædagoger, der planlægger lejrskoleophold, har hver af de to lejrskoler fået deres egen hjemmeside: www.skoleforeningen.org/rendbjerg og www.vesterled.de. Meningen er, at det er brugerne selv, som bidrager til indholdet på siderne – dog har vi endnu ikke fået mange bidrag. Vi beder alle, som har tips, erfaringer og gode ideer til et lejrskoleophold på Vesterled eller Rendbjerg at dele disse med Rejsekontoret, som så lægger det på hjemmesiden.

På feriekolonien Hjerpsted har der i sæsonen 2016, som går fra april – september, været fyldt helt op med børnehave- og førskolebørn. Alle restpladser blev booket, nærmest lige efter de blev offentliggjort. 849 børn besøgte hermed Hjerpsted i 2016. Det er positivt.

SOMMERFERIEREJSERNE

Den 15. marts 2016 ansatte Skoleforeningen og Grænseforeningen en fælles medarbejder, hvis opgave det er at styrke antallet af personlige møder mellem sydslesvigere og danskere. Herunder hører især sommerferieophold. Takket være en stor indsats lykkedes det i år at finde 58 nye ferieværter, og Rejsekontoret har nydt travlheden med at matche ferie børn og familier. Der er stadig mange, som mødes med den samme ferievært år efter år, og som ordner alting selv udenom Rejsekontoret. Dette ser vi som yderst positivt, da det for os er definitionen på en "ægte relation".

Som et forsøg har vi i år haft to familier i Sydslesvig, der tilmeldte sig som ferieværter. Desværre lykkedes det kun at finde et ferie barn fra Danmark til én af dem. Næste år vil vi være klar i god tid og

håber på større opbakning fra folk i Danmark, som ved at sprede ordet i deres netværk kan få kontakt til børn, som er friske på at være feriebarndyd for grænsen. Som et alternativ til ophold hos ferieværter har vi igen i år vores to Vesterled-sommerlejr med i alt 105 børn.

ELEVUDVEKSLING UGE 45-47

Det er ikke for sjov, at vi kalder uge 45-47 et "boost til selvtilliden". Det er et projekt, som flytter personlige grænser, og evalueringerne røber i stort set alle tilfælde, at det har gjort "barnet mere selvstændigt". Vi håber, at vi igen i år kan skabe mange gode match, som fører til venskaber på tværs af grænsen. Alfa og omega ved elevudvekslingen er, at det er et projekt, som kræver stort engagement hos de deltagende familier. Det er Rejsekontoret, som formidler kontakten, men herefter skal familierne selv tage kontakt og aftale besøg, kørsel etc. Det er vigtigt at mødes inden uge 45-47, så man kan mærke, om kemien passer. Gør den til gengæld det, bliver elevudvekslingen med sikkerhed efterårets fedeste oplevelse. Tilmeldingsfrist er 19.9.2016 – men jo tidligere eleverne tilmelder sig, desto større chance er der for et godt match: www.feriebarndyd.dk.

FRIVILLIG 10. KLASSE I SYDSLESVIG

For ca. et år siden kunne vi på hjemmesiden og sociale medier berette om en ung pige fra Silkeborg, som ønskede at tage sin 10. klasse på en skole i Sydslesvig og bo hos en sydslesvigsk familie imens. Nu er Siljas år som 10. klasses elev på Sønder Brarup Skole og hendes år som "gæst" i en sydslesvigsk værtsfamilie snart forbi. Vi er glade for, at det lykkedes, og håber, at Silja kan inspirere andre unge til at tilbringe en "frivillig 10. klasse" i Sydslesvig.

DANSK VOKSENUNDERVISNING I SYDSLESVIG

ved sekretærvikar Philipp Micha

Dansk Voksenundervisning er det centrale sted i Sydslesvig for udbud af undervisning til voksne inden for et bredt spektrum af fag og emner. Voksenundervisningens øverste organ er et repræsentantskab, som består af 35 delegerede fra et stort antal danske organisationer og institutioner i Sydslesvig og de hermed samarbejdende frisere. Repræsentantskabet vælger et nævn på syv medlemmer for et år ad gangen. Voksenundervisningsnævnet fungerer som forretningsudvalg for repræsentantskabet. Nævnets formand er Erik Andresen (Danmarks Lærerforening i Sydslesvig), næstformand er Charlotte Bassler (Sydslesvigsk Forening for Flensborg Amt). De øvrige nævnsmedlemmer er Blide Kürstein Borg (Den Slesvigske Kvindeforening), Erika Jentzen (DSH – Foreningen af Aktive Kvinder), Maïke Lohse (Sydslesvigsk Forening e.V.), Kerstin Meinert (Sydslesvigsk Forening for Ejdersted Amt) og Jens M. Henriksen (Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig e.V.).

SÆSON 2015-2016

Voksenundervisningen var i sæsonen 2015-2016 igen kendetegnet ved et højt aktivitetsniveau. Efterspørgslen viser, at der er stærkt behov og interesse for kurserne. Danskkurserne stod for hovedparten af aktiviteterne og udgjorde med 263 kurser cirka 67 % af det samlede kursusudbud. Et omfattende udvalg af kurser inden for emnegrupperne sprog & litteratur, kunst/kultur & musik, motion og bevægelse, håndarbejde/håndværk & kreativitet tiltrak et stort antal deltagere fordelt over hele Sydslesvig. I sæsonen 2015-2016 blev der udbudt i alt 393 kurser med 7.370 lektioner. 4.361 kursister deltog i aktiviteterne; gennemsnitsligt cirka 11 personer pr. kursus. Kursusvirksomheden blev i budgetåret 2015 støttet med godt 83.500,00 euro i offentlige tilskud svarende til cirka 23,6 % af de samlede udgifter til Voksenundervisningen. Familiesprogkurserne, som startede som et nyt tilbud i sæsonen 2014-2015, er blevet til en fast bestanddel af Voksenundervisningens aktiviteter. Kurserne afholdes fire gange om året og består af intensiv sprogundervisning og årstidsrelaterede workshops, hvor forældre og børn lærer med og af hinanden.

Ikke mindst for sin indsats for oprettelsen og gennemførelsen af familiesprogkurserne fik næstformand Charlotte Bassler den 26. april 2016 overrakt Grænseforeningen Sønderborgs hæderspris.

KURSER I SÆSONEN 2015-2016

	Kurser	Deltagere
Dansk sprog	258	2.733
Dansk litteratur	5	49
Frisisk	4	31
Øvrige sprog	7	59
Motion & bevægelse	76	882
Håndarbejde/håndværk & kreativitet	24	204
Kunst & kultur	9	222
Musik, kor & orkester	6	106
Aktive pensionister	4	75
I alt	393	4.361

	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Kurser	379	390	430	423	393
Deltagere	4.211	4.196	4.595	4.470	4.361

AFSLUTNINGSARRANGEMENT OG ÅRSMØDE

Voksenundervisningen afsluttede sæsonen 2015-2016 med en udflugt til Vestkysten. 27 kursister, undervisere og aktive indenfor Voksenundervisningen deltog den 1. juni 2016 i en guidet rundvisning på Theodor Storm-museet i Husum og et møde med efterfølgende fælles spisning på "Roter Haubarg" i Vitsvort. Under arrangementet afleverede formand Erik Andresen sin årsberetning, og sekretærvikar Philipp Micha supplerede med statistiske data fra kursussæsonen. Den 12. juni 2016 præsenterede Voksenundervisningen sine aktiviteter ved årsmødet i Husum. Mange årsmødedeltagere orienterede sig ved infoboden om seneste nyt fra voksenundervisningsområdet.

LADELUND UNGDOMSSKOLE

ved forstander Hans Jochimsen

Ladelund Ungdomsskole er en gave fra A. P. Møller Fonden, og i 1982 kunne skolen modtage sit første elevhold. I tidens løb er der sket en del ændringer i skolens vilkår, og nye interne idéer har til stadighed påvirket udviklingen.

Skoleåret 2015-2016 bar præg af ro og implementering af ældre tiltag, men som altid skete der alligevel nyt.

Et af skolens indsatsområder er "undervisningsdifferentiering". For at bakke op om indkøringen af ugeskema på vores betingelser ønskede vi et større lokale til den af vores klasser, hvor lærerne var nået længst med omtalte ugeskema. Dette fandt vi i vores samlingssal. Her har lærerne nu indrettet et klasselokale, der i højere grad lever op til de krav, en gennemgribende undervisningsdifferentiering stiller. Vi følger nu interesseret de indhøstede erfaringer.

Nu er som bekendt intet så godt, at det ikke er skidt for noget. Da vi mistede samlingssalen, mistede vi også vores morgensanglokale. Efter et eksperiment med spisesalen har vi nu heldigvis fundet fuldgyldig erstatning i Kirkevangs sal. Nabobygningen Kirkevang bruges primært som forsamlingshus for mindretallet, og således står salen tom hver morgen. Og her synger vi nu vores daglige morgensange.

I kulissen har vi også arbejdet med "sprog og læsning" og "skematiske udtalelser", ligesom "besparelser" har fyldt noget. Men på scenen, dér, hvor en skoles virkelighed udfolder sig, er det elevernes dannelse, der har hovedrollen.

Eleverne dannes gennem den faglige undervisning. Sådan er det på alle skoler. Men hvis en efterskole skal lykkes, er det vigtigt, at eleverne oplever sig som en del af et hold. Det demokratiske fællesskab er dér, hvor den enkelte kan spejle og udfolde sig, og det er fællesskabets rammer, der sætter grænserne for den enkelte.

Det er sundt, når et ungt menneske på den måde får sat rammer omkring den personlige udfoldelse. Vi er alle nødt til at tage hensyn, og når det at tage hensyn bliver et vilkår, eleven ligefrem sætter pris på, er denne nået langt.

Søren Kierkegaard skrev: "At vove er at tabe fodfæste en kort stund. Ikke at vove er at tabe sig selv". Heri ligger en af vores store udfordringer: At lære eleverne at sige "ja" til de udfordringer, de møder. Vi ser alt for tit et ungt menneske, der vælger det kendte, de lette løsninger. Det kan typisk være, når eleven præsenteres for et arrangement med nyt og ukendt indhold. Så er første indskydelse ofte at tage afstand. Jeg tror, de fleste af os kender det fra os selv. Det kan føles utrygt at blive revet ud af de bekvemme rutiner. Men det er ved at sige ja til en ny og uventet oplevelse, at der sker dannelse. At ligge på sofaen og høre den sædvanlige musik og se de vante film giver derimod meget lidt. Jeg kunne ønske mig, at de unge mennesker ikke bare ville tatovere ord som "carpe diem", men at de også ville leve dem. Udfordringen er således at lade eleverne opleve et fællesskab, hvor den enkelte er et vigtigt led, og i dette fællesskab åbne sindet for nye oplevelser. Så sker der dannelse helt af sig selv.

UNGDOMSKOLLEGIET

ved forstander Allan Pedersen

Ungdomskollegiet på Marienhöhlungsweg i Flensborg blev overdraget Skoleforeningen i 1971 efter en indsamling i Danmark. Det har siden været hjem for fjerntboende unge, som har søgt uddannelse i byen. Herudover kan elever efter skolernes eller PPR's indstilling optages. Ungdomskollegiet har en bestyrelse bestående af tre forældre, to repræsentanter fra Duborg-Skolen, en repræsentant fra styrelsen, to beboere og en medarbejder samt forstanderen.

En almindelig eftermiddag med værelsesrengøring på Ungdomskollegiet afdækker unges vidt forskellige tilgange til den forholdsvis enkle opgave, det er at støvsuge sit værelse og tørre støv af; en opgave som for de flestes vedkommende kan klares på 10 minutter. For enkelte drenge – og piger – er det et projekt, som kræver mange og lange overvejelser og lige så mange overspringshandlinger. De kan have en fuldstændig mangel på forståelse for, at værelset, hvor man hverken kan se gulv eller skrivebord for bunker af tøj og skolebøger, trænger til oprydning. På andre drenge- og pigeværelser hersker der derimod en orden, så jeg faktisk synes, man burde tage skoene af, inden man går ind. Sådan er vores kollegianere forskellige, og de skal alle rummes i kollegiets hverdag.

Jeg er dog ikke bekymret for fremtiden. De fleste unge navigerer sikkert mellem udfordringerne i skolen og et aktivt fritidsliv. Venner og kammerater fylder selvfølgelig meget, og heldigvis også identiteten som Duborg-elev og kollegianer.

Desværre har vi i år været nødt til at bortvise en enkelt elev, fordi vedkommende havde et ulovligt euforiserende stof på sit værelse. Det er sket før, og der hersker desværre den opfattelse blandt nogle unge i samfundet, at hash er et harmløst rusmiddel. På kollegierådsmøderne tager vi ofte temaet op, så ingen kan være i tvivl om vores holdning.

Kollegierådet har i det forgangne år arrangeret forskellige aktiviteter. De fleste har haft stor tilslutning, dog ikke lektie-cafeen, som vi lukkede igen på grund af manglende interesse. Da jeg spurgte nærmere ind til, hvorfor interessen var så begrænset, fik jeg det svar, at de unge da bare hjalp hinanden, når der var behov for det.

Forskellige danske gymnasie- og skoleklasser har overnattet på Ungdomskollegiet i forbindelse med studieture til Flensborg. Ved modtagelsen får de normalt en kort introduktion til Sydslesvig, så de herefter på egen hånd eller sammen med værtsklassen kan gå på opdagelse. En tilbagevendende begivenhed er besøget fra Bretagne, hvor 36 elever og deres lærere fra det bretonske mindretal besøgte os i april.

Ungdomskollegiets køkken udnytter sin kapacitet ved at levere mad til forskellige arrangementer i Skoleforeningens regi, ligesom der nu formelt er indledt et samarbejde med CfU, så vi her er madleverandør til store og små møder.

Til september begynder vores nye kokkelærling sin uddannelse. I det meste af læretiden skal den praktiske del af uddannelsen foregå hos os, men for at sikre, at hun kommer rundt i alle gastronomiens kroge, lægges en anden del på forskellige hoteller og restauranter, som køkkenleder Klaus Petersen samarbejder med.

I løbet af sommerferien begynder en større renovering af kollegiets baderum og toiletter. Projektet er nødvendigt, ikke alene fordi faciliteterne er 45 år gamle, men også fordi myndighederne kræver en bedre brandsikring.

Knap to tredjedel af vores unge kommer fra Sild. I de kommende år kan vi forvente en jævn tilgang af elever, dog med et par undtagelser. Næste år får vi nok ingen nye elever fra øen, mens vi om fire år kan forvente omkring 20 nye kollegianere. For øjeblikket har vi 15 ledige værelser. En kollegianer og jeg var derfor i foråret inviteret til forældremøde på fællesskolen i Læk, hvor vi fortalte om muligheden for at bo på Ungdomskollegiet. Eleverne herfra bruger en del tid på transport, når de skal på Duborg-Skolen, og vi har allerede nu modtaget tilmeldinger fra området til skoleåret 2016-2017.

JARUPLUND HØJSKOLE

ved forstander Karsten B. Dressø

Det går forrygende på Jaruplund Højskole.

Sidste år var overskriften "Jaruplund Højskole bygger videre på et stærkt fundament", og det må siges, at det er gået rigtig godt. I forbindelse med den udviklingsproces vi påbegyndte sidste år i et tæt samarbejde med alle medarbejderne og skolens interessenter, beskrev vi også forskellige målsætninger. Målsætningerne blev formuleret, så de er målbare og gælder for vores gæster/kursister/elever, årselevtal, økonomi, etablering af en støttekreds og for sikring af en fortsat god og attraktiv arbejdsplads. Alt sammen målsætninger som skulle bringe os videre i den retning, vi var blevet enige om.

GÆSTER, KURSISTER OG ELEVER

Jeg er meget imponeret over medarbejderne på Jaruplund Højskole og må sige, at de atter har ydet en bemærkelsesværdig indsats. En indsats der har medført, at målsætningerne for 2015-2016 ikke bare er nået, men også overgået markant. De sidste mange år, selv under de svære betingelser under ombygningen, har der på Jaruplund Højskole været et højt aktivitetsniveau med omkring 3.000 gæster og kursister. I 2014 var tallet på 3.217 gæster, kursister og elever, der havde besøgt højskolen enten til et foredrag eller møde med forplejning på et par timer, en halv til en hel dag, en uge eller mere.

Målsætningen for 2015 var, at tallet for gæster, kursister og elever primært fra Danmark, Sydslesvig og andre nordiske lande skulle stige med mindst 35 %. Da vi opgjorde vores tal i begyndelsen af 2016, kunne vi konstatere, at vi var kommet op på i alt 5.269 gæster og kursister, hvilket betyder, at vi har haft en stigning på 63,8 %, altså noget over vores målsætning på 35 %. Hvis vi prøver at se forretningsmæssigt på tallene og sammenholder vores gæste-, kursist- og elevtal med det antal dage, som der har været kursister på højskolen, svarer det til, at vi i gennemsnit har haft 32 gæster, kursister og elever hver eneste dag 365 dage i 2015.

Det er dejligt, at den fremsynethed, som Dieter Küssner (højskolens tidligere forstander) og Skoleforeningen har haft vedrørende renovering af højskolen og tilbygningen af conferencefaciliteterne, har vist sig at være den rigtige beslutning.

ÅRSELEV TAL

Her havde vi en målsætning om 30 årselever ud fra den tidligere opgørelse, og vi nåede næsten 31 årselever, så også her kom vi i mål. Vi ønsker imidlertid endnu flere unge mennesker fra Danmark og Norden på vores kurser af over 12 ugers varighed, så vi har intensiveret markedsføringen og deltaget på alle uddannelsesmesserne i Danmark i løbet af januar og februar. Denne indsats medførte, at vi sammenlagt på messerne nåede at tale med over 4.600 unge mennesker i målgruppen for et højskoleophold. Messerne blev afholdt i Odense, Aarhus, Aalborg, Herning og København.

Vi ønsker fortsat at styrke vores "lange kurser" og få endnu flere unge danskere på Jaruplund Højskole, så der bliver mere ligevægt i de tre ben højskolen står på: udlejninger, korte kurser på en uge eller to og kurser over 12 ugers varighed.

ØKONOMI

Regnskabet for 2015 viste, at vi leverede et resultat, der var 65.000 euro bedre end i 2014. Så også her går det den rigtige vej.

STØTTEKREDS

På dette område var vores målsætning at få etableret en støttekreds og få suppleret bestyrelsen for Jaruplund Højskole med et medlem derfra. Det har vist sig at være en noget mere krævende proces, end vi havde regnet med, men nu er den på plads. Der er over 50 mennesker, der har tilkendegivet, at de ønsker at være medlem. Dette tal vil vokse de kommende år, for det er vigtigt, at Jaruplund Højskole er bredt forankret i lokalområdet her og i Danmark. "

Der er udarbejdet en brochure, der nærmere beskriver, hvad formålet er, hvad der skal til for at blive medlem, samt hvordan man bliver medlem. Vi har også i det forgange år haft en hel del arrangementer og foredrag med åbne døre, hvor mange sydslesvigere har deltaget.

For mig som forstander har det været en fornøjelse at arbejde sammen med alle medarbejderne om at nå vores målsætninger og ikke mindst se den store indsats, som alle medarbejderne dagligt har ydet. Vi fortsætter udviklingen, sætter nye målsætninger og arbejder fortsat på at Jaruplund Højskole, som Sydslesvigs danske højskole, bliver ved med at være en aktiv bidragsyder i samspillet mellem Danmark og Sydslesvig.

